

Tuarascáil ar Mheasúnú Tionchair Timpeallachta – Achoimre Neamhtheicniúil

Forbairt Feirme Gaoithe
Ghleann Odhra atá
Beartaithe, Co. Mhaigh Eo

SONRAÍ AN DOICIMÉID

Cliant:	Cuideachta Feidhmchlár Forbartha Feirme Gaoithe Ghleann Odhra
Teideal an Tionscadail:	Forbairt Feirme Gaoithe Ghleann Odhra atá Beartaithe, Co. Mhaigh Eo
Uimhir an Tionscadail:	201120
Teideal an Doiciméid:	Achoimre Neamhtheicniúil
Ainm Comhaid an Doiciméid:	NTS F – 2023.12.01 – 201120
Ullmhaithe ag:	MKO Bóthar Thuama Gaillimh Éire H91 VW84

Athbhreithniú	Stádas	Dáta	Úda(i)r	Ceadaithe Ag
01	Deiridh	23.12.2023	EM	MW/SC

Clár Ábhar

ACHOIMRE NEAMHTHEICNIÚIL .....

Réamhráí	
Cúlra na Forbartha Beartaithe	iv
Breithniú ar Roghanna Réasúnacha	vi
Cur Síos ar an bhForbairt atá Beartaithe	viii
Daonra agus Sláinte an Duine	xi
Bithéagsúlacht	xii
Éaneolaíocht	xiii
Talamh, Ithreacha agus Geolaíocht	xiv
Hidreolaíocht agus Hidrigeolaíocht	xvi
Cáilíocht an Aeir	xviii
Aeráid	xviii
Torann	xx
Tírdhreach agus Radhairc	xxi
Seandálaíocht agus Oidhreacht Chultúrtha	xxv
Sócmhainní Ábhartha	xxv
Leochaileacht an Tionscadail i leith Mórthionóiscí agus Tubaistí Nádúrtha	xxviii
Idirghníomhaíochtaí Éifeachtaí	xxix

ACHOIMRE NEAMHTHEICNIÚIL

Réamhrá

Tá an Tuarascáil Measúnaithe Tionchair Chomhshaoil (EIAR) seo ullmhaithe ag McCarthy Keville O’Sullivan Ltd. (MKO) thar ceann Chuideachta Gníomhaíochta Ainmnithe (DAC) Feirm Ghaoithe Ghleann Odhra, a bhfuil sé beartaithe acu iarratas a dhéanamh chuig an mBord Pleanála ar chead pleanála chun forbairt fuinnimh gaoithe a thógáil i nGleann Odhra agus sna bailte fearainn in aice láimhe, gar do shráidbhaile Bhaile an Chaistil, Co. Mhaigh Eo. Tá an fhorbairt atá beartaithe á tabhairt chun cinn mar fhreagra ar bheartas áitiúil, náisiúnta, réigiúnach agus Eorpach maidir le haistriú na hÉireann chuig geilleagar ísealcharbóin, cuspóirí beartais gaolmhara maidir le hathrú aeráide agus chun spleáchas na hÉireann ar bhreosláí iontaise allmhairithe chun leictreachas a tháirgeadh a laghdú.

Cuimseoidh an fhorbairt fuinnimh gaoithe atá beartaithe 22 tuirbín gaoithe le hairde barr na lanna 180 méadar (m) os cionn bharr an fhondúireacht. Comhlíonann an t-iarratas an tairseach le haghaidh fuinnimh gaoithe atá leagtha amach sa Seachtú Sceideal d’Achtanna Pleanála agus Forbartha 2000 go 2023, de bhun fógra arna eisiúint ag an mBord Pleanála (an Bord) an 9 Bealtaine 2023 agus dá bhrí sin tá sé á chur faoi bhráid an Bhoird Phleanála go díreach mar Fhorbairt Bonneagair Straitéisigh (FBS) i gcomhréir le hAlt 37E d’Achtanna Pleanála agus Forbartha 2000 go 2023, arna leasú.

Tá an EIAR seo ag gabháil leis an iarratas pleanála don fhorbairt atá beartaithe a cuireadh faoi bhráid an Bhoird. Tá Ráiteas Tionchair Natura (‘RTN’) ag gabháil leis an iarratas pleanála freisin.

Tá an fhorbairt atá beartaithe suite laistigh de mhaoine foraoiseachta tráchtála atá ann cheana féin i mbailte fearainn Ghleann Odhra, thart ar 6 chiliméadar (km) siar ó dheas ó shráidbhaile Bhaile an Chaisleáin, Co. Mhaigh Eo. Taispeántar comhthéacs shuíomh an tsuimh i bhFíor 1-1a agus i bhFíor 1-1b.

Tá na bailte fearainn ina bhfuil an tionscadal suite (i.e. an príomhláthair feirme gaoithe atá beartaithe, an fostáisiún ar an láthair, bealach cáblaí an cheangail ghreille agus oibreacha cóiríochta do bhealach seachadta na dtuirbíní) liostaithe i dTábla 1-1. Tá gach baile fearainn suite i gCo. Mhaigh Eo.

Tábla 1-1 Bailte fearainn ina bhfuil an tionscadal suite.

Bailte fearainn ina bhfuil an tionscadal suite:	
Forbairt Feirme Gaoithe atá Beartaithe (bonneagar atá faoi réir an iarratais phleanála seo)	
Glenora	Log na Leitean
An tAllt Dearg	Baile Mhic Con Leitreach
Keerglen	An Baile Glas
Gleann Chuilinn	Achadh
Killeena	Baile an Chaisil
Suíomh Fostáisiún Feirme Gaoithe Beartaithe agus Bealach Cáblála Ceangail Eangaí	
Glenora	Gleann Chuilinn
Achadh	An Srath Logach Thoir

An Baile Glas	Killeena
Baile an Ghleanna	Baile an Chaisil
Anna Beg	An Eanach Mhór
An Chraobhach Mhór	Creevagh Beg
Cionn Con	Baile Mhaigheag
Ceann na mBalláí	Ard na gCortha
Baile an Ghabhna	Ráth na Dubhaí
Baile Ghabhann	Leithcheathrú an tSiáin
Cnoc an Doire	Killogunra
Coolcran	Cluain Locha
Faradh	Cluain Meáin
Cluain Uí Mhuillinn	Cloonfadda
Mullafarry	Machaire Breac
Tamhnach Mhór Uachtarach	Lisglennon
Oibreacha Cóiríochta Eile atá Beartaithe maidir le Bealach Seachadta Tuirbíní	
An Baile Glas Thóir	

Iarratasóir

Is comhfhiontar idir SSE Renewables agus FuturEnergy Ireland an t-iarratasóir, Glenora Wind Farm DAC.

Riachtanas na Forbartha Beartaithe

Tá dúshlán shuntasacha roimh Éirinn maidir lena hiarrachtaí spriocanna an AE maidir le fuinneamh in-athnuaite a bhaint amach faoi 2030 agus a gealltanais aistriú go geilleagar ísealcharbóin faoi 2050. Is féidir tuilleadh sonraí a fháil i gCaibidil 2 den EIAR seo.

Tugann an Fhorbairt atá Beartaithe an deis cuid bhreise d’acmhainn fuinnimh in-athnuaite luachmhar Chontae Mhaigh Eo a ghabháil. Mura rachfaí ar aghaidh leis an bhForbairt atá Beartaithe, chaillfí an deis an chuid bhreise seo d’acmhainn fuinnimh in-athnuaite luachmhar Mhaigh Eo a ghabháil, mar aon leis an deis cur le spriocanna an Rialtais agus an AE a bhaint amach maidir le táirgeadh agus tomhaltas leictreachais ó acmhainní in-athnuaite agus laghdú astaíochtaí gás ceaptha teasa.

Buntáistí Eacnamaíocha

Beidh roinnt buntáistí suntasacha fadtéarmacha agus gearrthéarmacha ag baint leis an bhForbairt atá Beartaithe don gheilleagar áitiúil, lena n-áirítear cruthú post, íocaíochtaí rátaí tráchtála ó údaráis áitiúla agus Scéim Leasa Pobail.

Déanfar na híocaíochtaí ráta tráchtála bliantúla ón bhforbairt atá beartaithe chuig Comhairle Contae Mhaigh Eo a atreorú chuig soláthar seirbhísí poiblí laistigh den chontae seo. Áirítear leis na seirbhísí seo míreanna ar nós cothabháil bóithre, seirbhísí dóiteáin, cosaint an chomhshaoil, soilsiú sráide, cothabháil cosán srl., mar aon le tionscnaimh tacaíochta pobail agus cultúrtha eile.

Meastar go gcruthóidh an Fhorbairt atá Beartaithe thart ar 100-120 post le linn chéim na tógála agus 2-3 phost le linn chéimeanna oibríochta agus cothabhála na forbartha atá beartaithe. Le linn na tógála, cruthófar fostaíocht bhreise sa réigiún trí sheirbhísí agus ábhair a sholáthar don fhorbairt. Chomh maith leis seo, ginfear ioncam ó fhostaíocht áitiúil ó cheannach seirbhísí áitiúla i.e., taisteal agus lóistín.

Má fhaigheann an fhorbairt atá beartaithe cead pleanála, tá deiseanna suntasacha ar fáil don cheantar áitiúil i bhfoirm Cistí Leasa Pobail. Bunaithe ar an togra reatha, cuirfear Ciste Leasa Pobail de thart ar €10.5 milliún ar fáil thar shaolré an tionscadail. Beidh luach an chiste seo i gcomhréir dhíreach leis an acmhainn suiteáilte agus/nó leis an bhfuinneamh a tháirgtear ag an láthair agus tacóidh sé le tionscadail agus tionscnaimh agus éascóidh sé leo, lena n-áirítear áiseanna don aos óg, spóirt agus pobail, scoileanna, tionscnaimh oideachais agus oiliúna, agus tionscadail níos leithne maidir le háiseanna taitneamhachta, oidhreacht agus comhshaoil.

Tá tuilleadh sonraí faoi na tograí Gnóthachan Pobail atá beartaithe curtha i láthair i Roinn 4.5 den EIAR seo.

Cuspóir agus Struchtúr an EIAR seo

Is é cuspóir an EIAR seo staid reatha an chomhshaoil i gcomharsanacht an láithreáin forbartha atá beartaithe a dhoiciméadú agus na héifeachtaí suntasacha a d'fhéadfadh a bheith ag an bhforbairt atá beartaithe ar an gcomhshaoil a chainníochtú. Soláthraíonn an EIAR a chuir an t-iarratasóir isteach an fhaisnéis ábhartha comhshaoil chun go bhféadfaidh an t-údarás inniúil, an Bord Pleanála sa chás seo, an Measúnú Tionchair Chomhshaoil (EIA) a dhéanamh.

Is foireann ildisciplíneach saineolaithe iad foireann tionscadail an EIAR a bhfuil taithí fairsing acu i measúnú forbairtí fuinnimh gaoithe agus ina réimse saineolais ábhartha. Tá gach caibidil den EIAR seo ullmhaithe ag saineolaí inniúil san ábhar. Seo a leanas caibidlí an EIAR seo:

1. Réamhrá
2. Cúlra na Forbartha Beartaithe
3. Breithniú ar Roghanna Réasúnacha
4. Cur Síos ar an bhForbairt atá Beartaithe
5. Daonra agus Sláinte an Duine
6. Bithéagsúlacht
7. Éaneolaíocht
8. Talamh, Ithreacha agus Geolaíocht
9. Hidreolaíocht agus Hidrigeolaíocht
10. Cáilíocht an Aeir
11. Aeráid
12. Torann agus Creathadh
13. Tírdhreach agus Radhairc
14. Oidhreacht Seandálaíochta, Ailtireachta agus Cultúrtha
15. Sócmhainní Ábhartha (lena n-áirítear Trácht agus Iompar, Teileachumarsáid agus Eitlíocht)
16. Leochaileacht an tionscadail i leith mórhionóiscí tubaistí nádúrtha

17. Idirghníomhaíochtaí óna Bhfuil Roimhe Seo

18. Sceideal na mBeart Maolaithe agus Monatóireachta

Tá Ráiteas Tionchair Natura ullmhaithe freisin i gcomhréir le ceanglais na Treorach maidir le Gnáthóga agus cuirfear faoi bhráid an Údaráis Phleanála é mar chuid de dhoiciméid an iarratais phleanála.

Cúlra na Forbartha Beartaithe

Cuirtear i láthair sa chuid seo den EIAR na beartais agus na spriocanna atá curtha i bhfeidhm go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta i ndáil le fuinneamh in-athnuaite agus athrú aeráide. Leagtar amach sna sonraí thíos an gá atá leis an bhForbairt Bheartaithe chun cabhrú le hÉirinn a spriocanna náisiúnta agus a gealltanais Eorpacha a chomhlíonadh i ndáil leis an athrú aeráide agus dícharbónú.

Cuimsíonn an Fhorbairt atá Beartaithe soláthar feirm ghaoithe ina bhfuil 22 tuirbín gaoithe, atá in ann thart ar 158.4 MW d'fhuinneamh in-athnuaite a ghiniúint agus é a sholáthar lena úsáid ar an eangach náisiúnta. Bhí sé rithabhachtach i gcónaí an geilleagar a dhícharbónú agus astaíochtaí a laghdú, ach le blianta beaga anuas tá an phráinn atá i gceist níos soiléire do na geallsealbhoirí uile. Leagtar amach sa Phlean Gníomhaíochta Aeráide (CAP) a d'fhoilsigh an Rialtas in 2023 na sonraí maidir le gníomhú chun laghdú 51% a bhaint amach ar astaíochtaí gás ceaptha teasa foriomlána faoi 2030, agus chun astaíochtaí neodracht a bhaint amach tráth nach déanaí ná 2050. Tógann Plean 2023 ar na bearta agus na teicneolaíochtaí a leagtar amach i bPlean Gníomhaíochta Aeráide 2021 chun uaillmhian níos mó a bhaint amach. Éilíonn an uaillmhian níos mó raon níos leithne beart faoin bPlean 2021, rud a léirítear i ndá chatagóir 'bearta lárnacha' agus 'bearta breise'. Clúdaíonn 'bearta lárnacha', atá leagtha amach chun spriocanna 2030 a bhaint amach, bunghnéithe an dícharbónaithe agus áirítear leo forbairt soláthair leictreachais fuinnimh in-athnuaite. Ní leor na 'bearta lárnacha' seo, leo féin, chun na huaillmhianta atá leagtha amach sa CAP a bhaint amach agus mar sin beidh gá le sraith 'bearta breise' atá níos dúshlánaí ó thaobh na teicneolaíochta de nó nach bhfuil ar fáil in Éirinn fós ar an scála atá ag teastáil, m.sh. Bithghás/bithmheatán, hidrigin glas, gabhail agus stóráil carbóin. Cé go laghdófaí astaíochtaí faoi 10-11 MtCO₂eq. faoi 2030 dá ndéanfaí na príomhbhearta uile a úsáid, d'fhéadfaí an bhearna a dhúnadh dá ndéanfaí bearta breise. Beidh ar gach earnáil a gcuid iarrachtaí a leathnú ó na cinn atá leagtha amach sa CAP más mian leo na bearta lárnacha agus na bearta breise a bhaint amach.

Is é an príomhthiománaí atá taobh thiar den Fhorbairt atá Beartaithe an gá atá le fuinneamh in-athnuaite breise a sholáthar chun úsáid breoslaí iontaise laistigh den earnáil giniúna leictreachais a fhritháireamh. Is ionann méadú ar ghiniúint leictreachais ó chumhacht na gaoithe agus an rogha in-athnuaite is eacnamaíche chun astaíochtaí a laghdú laistigh den earnáil giniúna cumhachta agus is í an teicneolaíocht is aibí atá ar fáil chun spriocanna náisiúnta atá bunaithe maidir le dícharbónú a bhaint amach.

Is é an chonclúid atá sa chaibidil seo den EIAR san athbhreithniú seo ar bheartas ábhartha áitiúil, náisiúnta agus idirnáisiúnta go bhfuil Feirm Ghaoithe Ghleann Odhra atá beartaithe ag teacht leis an gcreat pleanála foriomlán maidir le héascú a dhéanamh ar an aistriú ó spleáchas ar bhreoslaí iontaise agus pleanáil chuí agus forbairt inbhuanaithe a chur chun cinn.

Treoirínte Forbartha Fuinnimh Gaoithe

Cuireadh san áireamh na cúinsí ábhartha faoi na 'Treoirínte Forbartha Fuinnimh Gaoithe d'Údaráis Phleanála' (An Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil (RCORA, 2006)) le linn ullmhú an EIAR seo.

Is é aidhm na dtreoirínte seo cabhrú le pleanáil cheart tionscadal cumhachta gaoithe in áiteanna cuí ar fud na hÉireann. Leagann na Treoirínte béim ar bhreithnithe ginearálta i measúnú gach iarratais phleanála le haghaidh fuinneamh gaoithe. Leagann siad amach comhairle d'údaráis phleanála maidir le pleanáil le haghaidh fuinnimh gaoithe tríd an bpróiseas pleanála forbartha agus iarratais ar chead pleanála

á gcinneadh. Tá treoirlínte iontu chun comhsheasmhacht cur chuige ar fud na tíre a chinntiú maidir le suíomhanna oiriúnacha a shainaithint le haghaidh forbairt fuinnimh gaoithe.

Tá a shaintréithe agus a ghnéithe saineitithe féin ag gach tionscadal gaoithe, agus dá bhrí sin ní féidir sonraíochtaí a scríobh le haghaidh úsáide uilíche. Ba cheart treoirlínte a chur i bhfeidhm go praiticiúil agus níor cheart dóibh cur in ionad na mbeartas náisiúnta fuinnimh, comhshaoil agus pleanála atá ann cheana féin. Cé gurb iad Treoirlínte 2006 na treoirlínte ábhartha atá i bhfeidhm tráth an taiscthe, agus go bhfuil sé de dhualgas ar lucht cinnteoireachta (Údaráis Phleanála agus Údarás Pleanála na nAonad Pleanála) aird a thabhairt orthu, níl siad faoi cheangal a bhforálacha a chur i bhfeidhm agus is féidir leo (agus déanann siad), i gcás ina bhfuil údar maith leis, caighdeán/riachtanais/sonraíochtaí nuashonraithe a bhreithniú agus tionchair agus pleanáil chuí agus forbairt inbhuanaithe na ceantair á measúnú.

Stair Phleanála

Leagtar amach i gCaibidil 2 den EIAR stair phleanála ábhartha shuíomh na Forbartha Beartaithe, na hiarratais phleanála i gcomharsanacht an tsuíomh mar aon le hiarratais fuinnimh gaoithe eile laistigh den cheantar níos leithne.

Raon feidhme agus Comhairliúchán

Is éard is scóipiú ann ná próiseas chun ábhar, doimhneacht agus fairsinge na dtopaicí atá le clúdach san fhaisnéis chomhshaoil atá le cur faoi bhráid údaráis inniúil i gcás tionscadal atá faoi réir Measúnú Tionchair Chomhshaoil a chinneadh. Déantar an próiseas seo trí theagmháil a dhéanamh leis na húdaráis ábhartha agus leis na hEagraíochtaí Neamhrialtasacha (ENRanna) a bhfuil suim acu sna gnéithe sonracha den chomhshaoil a bhféadfadh tionchar a bheith ag an togra orthu. Tugtar cuireadh do na heagraíochtaí seo tuairimí a chur isteach maidir le raon feidhme an EIAR agus na caighdeáin shonracha faisnéise a theastaíonn uathu. Cuidíonn sé lena chinntiú go dtagraíonn an EIAR do gach gné ábhartha den fhorbairt ábhair agus a héifeachtaí féideartha ar an gcomhshaoil agus go soláthraíonn sé aiseolas tosaigh sna céimeanna luatha den tionscadal, nuair is furasta athruithe a ionchorprú sa dearadh fós. Ar an mbealach seo ní hamháin go gcuireann scóipeáil eolas ar fáil maidir le hábhar agus raon feidhme an EIAR, ach soláthraíonn sé meicníocht aiseolais do dhearadh an togra féin freisin.

D'ullmhaigh MKO tuarascáil scóipeála, ina raibh sonraí faoin suíomh iarratais agus faoin nasc gréasáin atá i gceist, agus scaipeadh í i mí an Mhárta 2021 chuig na páirtithe ábhartha. Chuir an tuarascáil scóipeála a eisíodh faisnéis ar fáil faoi na topaicí thíos agus tá sí san áireamh sa EIAR seo.

- Cur síos ar an Láithreán Forbartha Beartaithe, lena n-áirítear Suíomh agus Rochtain an Láithreáin, Úsáid Talún, Limistéir Ainmnithe agus Beartas Tirdhreacha;
- Comhthéacs Pleanála;
- Roghnú Suímh;
- Cur Síos ar an bhForbairt atá Beartaithe; agus
- Raon feidhme an EIAR agus an Mheasúnaithe Tionchair Natura

D'iarr MKO tuairimí an phearsanra/na gcomhlachtaí ábhartha ina gcáil faoi seach mar chomhairlithe maidir leis an bpróiseas MTT. Is féidir sonraí faoin dul chun cinn scóipeála sin a fháil i Roinn 2.6 den EIAR seo.

Leagtar amach na freagraí scóipeála a fuarthas in Aguisín 2-1 den EIAR seo. Tá moltaí na gcomhairlithe tar éis eolas a chur ar fáil don phróiseas ullmhúcháin EIAR agus dá n-ábhar.

Measúnú Tionchair Charnach

Chun léargas cuimsitheach a bhailiú ar na tionchair charnacha ar na breithnithe comhshaoil thuasluaite agus chun eolas a chur ar fáil don phróiseas MTT atá á dhéanamh ag an údarás toilithe, pléann gach caibidil ábhartha laistigh den EIAR an fhéidearthacht go mbeidh éifeachtaí carnacha ann i gcás inarb

iomchuí. Leagtar amach i gCaibidil 2 an cur chuige a glacadh i ndáil leis an modheolaíocht don mheasúnú tionchair charnagh ar an bhForbairt atá Beartaithe agus forbairtí ábhartha eile agus tionscadail eile.

Tá trí phríomhaidhm ag baint le measúnú tionchair charnach tionscadal:

- Chun raon agus cineál na dtionscadal atá ann cheana féin agus/nó ceadaithe laistigh de limistéar staidéir tionchair charnagh na Forbartha Beartaithe a bhunú.
- Chun achoimre a dhéanamh ar na tionscadail ábhartha a bhfuil acmhainneacht iontu tionchair charnacha a chruthú.
- Chun na tionscadail a bhfuil an poitéinseal iontu maidir le hidirghníomhaíocht charnach i gcomhthéacs na Forbartha Beartaithe a aithint, agus tionscadail nach gcuirfidh go díreach ná go hindíreach le tionchair charnacha a dhíbirt.

Tiomsaíodh ábhar measúnaithe do na measúnuithe tionchair charnacha a rinneadh laistigh den EIAR seo i ndáil leis na forbairtí ábhartha laistigh de na criosanna íogaireachta éagsúla den Fhorbairt Bheartaithe, agus don Fhorbairt Bheartaithe, as a bhféadfadh tionchair charnacha teacht chun cinn. Bailíodh an t-ábhar trí chuardach a dhéanamh ar chlár phleanála ábhartha ar líne, athbhreithnithe ar dhoiciméid ábhartha EIS/EIAR, sonraí iarratais phleanála agus líníochtaí planála, agus úsáideadh é chun tionscadail san am atá thart agus amach anseo, a ngníomhaíochtaí agus a dtionchair chomhshaoil a aithint.

Breithniú ar Roghanna Réasúnacha

Tá cur síos sa chaibidil seo den EIAR ar na roghanna malartacha réasúnta a ndearna an forbróir staidéar orthu agus a bhaineann leis an tionscadal agus a shaintréithe sonracha, mar aon le léiriú ar na príomhchúiseanna leis an rogha a roghnaíodh, agus na héifeachtaí comhshaoil á gcur san áireamh. De ghnáth, tagraíonn breithniú ar roghanna malartacha do dhearadh, teicneolaíocht, suíomh, méid agus scála malartach. Ba cheart ‘Cás-staidéir Ná Déan Aon Rud’ a chur san áireamh freisin, i.e. achoimre ar a dtarlóidh don chomhshaoil mura gcuirtear an Tionscadal i bhfeidhm.

Rinne an t-iarratasóir próiseas scagtha mionsonraithe, trí bhogearraí Faisnéise Spásúla Geografaí (GIS), ag baint úsáide as roinnt critéar agus céimeanna chun acmhainneacht líon mór suíomhanna féideartha a mheas, ar thailte faoina chúram (thart ar 441,000 heicteár), atá oiriúnach chun freastal ar fhorbairt fuinnimh gaoithe. Bhain an bunachar sonraí GIS leas as réimse leathan tacair sonraí spásúla tábhachtacha amhail sonraí foraoiseachta, sonraí talún suirbhéireachta ordanáis, sonraí suíomh títhe, sonraí iompair, sonraí fuinnimh gaoithe atá ann cheana féin agus sonraí bonneagair eangai agus sonraí comhshaoil amhail ainmniúcháin éiceolaíocha, ainmniúcháin tírdhreacha agus ainmniúcháin straitéise fuinnimh gaoithe a bhí ar fáil ag an am. Mar thoradh ar chur i bhfeidhm na gcritéar thuas chun suíomh a bhaineann leis an tionscadal agus a shaintréithe sonracha a aithint, roghnaíodh suíomh ar a dtugtar Gleann Odhra, atá suite gar do Bhaile an Chaisleáin i gCo. Mhaigh Eo, mar shuíomh iarrthóra le tabhairt chun cinn le haghaidh anailíse níos mine.

Cé gur bunaíodh an cleachtadh scagtha ar thalamh a aithint le haghaidh forbairt gaoithe; breithníodh foinse mhalartach réasúnta chun leictreachas in-athnuaite a ghiniúint, eadhon gréine, bunaithe ar scála agus úsáid reatha talún shuíomh Ghleann Odhra a tháinig chun cinn. Meastar gurbh í forbairt fuinnimh gaoithe an modh is éifeachtaí chun leictreachas a tháirgeadh ag an suíomh seo. Bheadh tionchar comhshaoil níos airde ag forbairt eagar gréine ar Hidreolaíocht agus Hidrigeolaíocht, ar Thrácht agus Iompar (céim na tógála) agus ar Bhithéagsúlacht agus ar Éin (caillteanas gnáthóige, lonrú agus dalladh) ag an láithreán.

Ón tús, ba phróiseas eolasach agus comhoibríoch é dearadh na forbartha atá beartaithe, ina raibh dearthóirí, forbróirí, innealtóirí, speisialtóirí comhshaoil, hidreolaíocha agus geoiteicniúla, seandálaíochta agus comhairleoirí tráchta páirteach. Chomh maith leis sin, cuireadh san áireamh sa

phróiseas deartha moltaí agus tuairimí na n-eagraíochtaí reachtúla agus neamhreachtúla ábhartha, na gcomharsana gar / an pobal áitiúil agus na n-údarás áitiúil mar atá mionsonraithe i Roinn 2.6 agus 2.7 den EIAR seo. Is é aidhm an phróisis an baol go mbeidh éifeachtaí comhshaoil ann a laghdú agus tionscadal á dhearadh atá innharthana agus innharthana.

Cuirtear san áireamh sa leagan amach deiridh atá beartaithe maidir leis na tuirbíní na srianta uile ar an suíomh agus na faid atá le coinneáil idir tuirbíní agus ó thithe, bóithre, srl. Tá an leagan amach bunaithe ar mheascán de thorthaí na n-imscrúduithe láithreáin agus na suirbhéanna uile a rinneadh le linn phróiseas an EIAR, an próiseas rannpháirtíochta pobail a thosaigh i Meán Fómhair 2020 (m.sh., cuireadh iogaireachtaí tírdhreacha agus amhairc chónaitheoirí in aice láimhe san áireamh) agus an scóip le comhairliúcháin reachtúla agus neamhreachtúla. De réir mar a tiomsaíodh agus a measúnaíodh faisnéis maidir le suíomh na forbartha beartaithe, rinneadh athbhreithniú agus leasú ar an leagan amach beartaithe chun srianta fisiciúla an tsuímh agus an gá atá le criosanna maolánacha agus infhaighteacht talún chomh maith le tionchair chomharsanacha a chur san áireamh.

Cinneadh go luath i ndearadh na forbartha beartaithe go mbainfí an úsáid is mó is féidir as bóithre agus rianta atá ann cheana féin, i gcás inar féidir agus nuair is féidir, chun an baol tionchair a íoslaghdú trí bhóithre nua a úsáid mar mhalairt air sin. Ní raibh rogha mhalartach fabhrach, is é sin líonra bóithre nua ar fad a thógáil, gan aird ar bhóithre ná ar rianta atá ann cheana féin, mar go gcruthódh sé an baol go dtarlódh éifeachtaí suntasacha breise comhshaoil i ndáil le talamh, ithreacha agus geolaíocht (méadú ar riachtanais tochair agus comhiomláin), hidreolaíocht (méadú ar líon na dtrasnuithe uiscechúrsa nua) agus bithéagsúlacht (méadú ar chailliúint gnáthóige).

Measadh gurbh fhearr úsáid a bhaint as il-chomhdhúile tógála sealadacha ná an rogha eile comhdhúil mhór aonair a bheith ann ag an láithreán ar roinnt cúiseanna. Go príomha, éascóidh sé cleachtais tógála níos éifeachtaí agus beidh achair níos giorra ann do ghluaiseachtaí tráchtála laistigh den láithreán le linn na tógála. Mar thoradh air sin, laghdófar astaíochtaí feithiclí agus an baol go n-eascróidh deannach.

Breithníodh suíomh malartach amháin don fhostáisiún ag céim an-luath i ndearadh na forbartha beartaithe, mar a thaispeántar i bhFíor 3-5 den EIAR. Bhí an suíomh malartach seo suite níos mó i dtuaisceart an tsuímh agus bheadh méadú tagtha ar fhad an chábla nasc eangach chuig na fostáisiúin atá ann cheana féin is gaire dá bharr.

Cé go bhfuil línte lastuas níos saoire agus go gceadaíonn siad deisiúcháin níos éasca nuair is gá, ní bheidh aon tionchar amhairc ag línte faoi thalamh. Ar an gcúis seo, measadh gurbh fhearr línte faoi thalamh seachas línte lastuas. Ba é an bealach nasctha eangaí faoi thalamh atá beartaithe ceann amháin de dhá bhealach nasctha eangaí a breithníodh ag tús phróiseas dearaidh na forbartha atá beartaithe. Roghnaíodh an bealach nasctha eangach faoi thalamh chuig fostáisiún reatha na Tamhnaí Móire mar gheall ar an achar i bhfad níos giorra i gcomparáid leis an mbealach malartach chuig fostáisiún Bhéal Átha Chomhraic.

Roghnaíodh na suíomhanna poill iasachta atá beartaithe mar gheall ar láithreachtaí carraige inniúil nó inúsáidte ag leibhéal inghlactha faoi bhun an leibhéil dromchla atá ann cheana féin. Dá bhforbrófaí poill iasachta ag na suíomhanna malartacha a raibh imscrúduithe láithreáin ina leith, bheadh méadú suntasach ar an méid móna agus carn a bheadh le tochair chun rochtain a fháil ar an gcarraig inúsáidte faoi agus dá bhrí sin bheadh gá le méideanna i bhfad níos airde d'ábhar tochair a bhainistiú ar an láthair. Tá an cumas ag tochair an mhéadaithe sin de mhóin agus de chomharsanach drochthionchar a imirt ar an gcomhshaoil i ndáil le héagobhsaíocht móna agus astaíochtaí deannaigh.

Is é Calafort na Gaillimhe an Calafort Iontrála a roghnaíodh don Fhorbairt Bheartaithe. Ba é Cuan na gCealla Beaga i nDún na nGall an rogha eile a breithníodh mar chalahfort iontrála do thuirbíní gaoithe don Fhorbairt atá Beartaithe mar gheall ar a ghairíocht chomhchosúil don láithreán. Tá an dá chalahfort curtha san áireamh don tionscadal seo ós rud é gurb iad na calafoirt tráchtála is gaire do shuíomh na Forbartha Beartaithe, áfach, tá acmhainneacht i gcalafóirt eile sa Stát (lena n-áirítear Baile Átha Cliath,

Corcaigh agus an tSionainn-Faing) chun comhpháirteanna tuirbín a allmhairiú agus dá bhrí sin is roghanna malartacha inmharthana iad freisin.

Rinneadh measúnú ar dhá rogha bealaigh rochtana suímh, agus critéir amhail riachtanais talún tríú páirtí, uasghrádú bóithre atá ann cheana féin agus riachtanais tógála bóithre nua agus na héifeachtaí comhshaoil gaolmhara á gcur san áireamh. Ba é an bealach rochtana suímh a bhí beartaithe idir Calafort na Gaillimhe agus an suíomh an rogha a roghnaíodh mar nach raibh an oiread oibreacha cóiríochta/leathnaithe ag teastáil leis ná an bealach malartach ó Chuan na gCealla Beaga. Dá bhrí sin, tá laghdú ar na héifeachtaí féideartha i ndáil le tionchair ar úsáideoirí bóithre eile.

Cur Síos ar an bhForbairt atá Beartaithe

Léirítear leagan amach foriomlán na forbartha atá beartaithe i bhFíor 4-1a agus i bhFíor 4-1b i gCaibidil 4 den EIAR. Taispeánann an líníocht seo na suíomhanna atá beartaithe do na tuirbíní gaoithe, an fostáisiún leictreachais, na comhdhúile tógála, leagan amach na mbóithre inmheánacha agus bealaí isteach an tsuímh. Tá líníochtaí mionsonraithe de leagan amach láithreáin na forbartha beartaithe san áireamh in Aguisín 4-1 a ghabhann leis an EIAR seo.

Tá leagan amach na tuirbín gaoithe atá beartaithe optamaithe ag baint úsáide as bogearraí deartha feirme gaoithe caighdeánacha tionscail chun an toradh fuinnimh ón suíomh a uasmhéadú, agus achair leordhóthanacha á gcoimeád idir na tuirbíní atá beartaithe chun a chinntiú nach gcuireann éifeachtaí suaiteachta agus tonnta isteach ar fheidhmíocht na tuirbíní.

Tá tógáil 22 tuirbín gaoithe agus na hoibreacha gaolmhara go léir san áireamh sa fhorbairt feirme gaoithe atá beartaithe. Beidh airde barr lann 180 méadar os cionn bharr an fhondúireacht ag na tuirbíní atá beartaithe. Tá cead pleanála deich mbliana á lorg ag an iarratasóir. Seo a leanas cur síos iomlán ar fhorbairt na feirme gaoithe atá beartaithe, de réir na bhfógraí pleanála poiblí:

1. *Tógáil 22 tuirbín gaoithe agus na limistéir chrúa gaolmhara go léir leis na paraiméadair seo a leanas:*
  - a. *Airde iomlán barr na lanna de 180m,*
  - b. *Airde mol 99m, agus*
  - c. *Trastomhas rótair de 162m.*
2. *1 Chrann Ainéimiméadrachta Meitéareolaíochta buana ar airde 99 m agus limistéar cruá gaolmhar;*
3. *Uasghrádú ar rianta agus bóithre atá ann cheana féin, soláthar bóithre rochtana buana nua chuig an suíomh agus uasghrádú ar 1 bhealach isteach atá ann cheana féin chuig an suíomh, lena n-áirítear soláthar 1 cábáin slándála le bacainní tráchta uathoibríoch;*
4. *Leathnú sealadach ar chodanna de bhóthar poiblí i mbaile fearainn Bhaile Ghlais;*
5. *Soláthar bóthair shealadaigh nua i mbaile fearainn Bhaile Ghlais chun seachadadh comhpháirteanna tuirbín agus ualaí neamhghnácha eile a éascú;*
6. *1 fhoirgneamh rialaithe oibríochtaí agus cothabhála feirme gaoithe i mbaile fearainn Ghleann Odhra;*
7. *3 pholl iasachta.*
8. *13 limistéar socrúcháin móna buan.*
9. *5 chomhdhúil tógála sealadacha le hoifigí suímh sealadacha agus áiseanna foirne;*
10. *Oibreacha buana caitheamh aimsire agus taitneamhachtaí, lena n-áirítear cosáin mharcáilte, limistéir suí, carrchlós taitneamhachtaí, agus comharthaíocht taitneamhachtaí gaolmhara;*
11. *Draenáil láithreáin;*
12. *Comharthaíocht Láithreáin;*
13. *Leagan foraoiseachta coimhdeach chun tógáil agus oibriú na forbartha beartaithe a éascú;*
14. *Gach obair a bhaineann le feabhsú gnáthóige agus bainistíocht bithéagsúlachta laistigh den láithreán feirme gaoithe atá beartaithe; Bithéagsúlacht*
15. *Gach obair forbartha láithreáin ghaolmhar agus bonneagar coimhdeach.*

Tá cead deich mbliana agus saolré oibríochtúil 35 bliain ó dháta coimisiúnaithe na forbartha fuinnimh in-athnuaite á lorg leis an iarratas seo.

Cinntoidh teicneolaíocht gineadóra tuirbín gaoithe reatha agus amach anseo go mbeidh saolré oibríochtúil níos faide ná an saolré oibríochtúil 35 bliain atá á lorg mar chuid den iarratas seo ag an tsamhail tuirbín gaoithe a roghnófar don fhorbairt atá beartaithe.

Chun críocha measúnaithe, glactar leis go mbeidh aschur íosta 6MW agus aschur uasta 9MW ag gach ceann de na tuirbíní atá beartaithe. Is dócha go n-éascóidh teicneolaíocht gineadóra tuirbín gaoithe amach anseo aschur níos mó ó thuirbíní de na toisí atá beartaithe mar chuid den iarratas seo.

Tá leagan amach na forbartha atá beartaithe bunaithe ar bhreithniú a dhéanamh ar shrianta agus ar éascaitheoirí, agus ar an gcaoi sin seachnaítear na codanna den láithreán atá íogair ó thaobh an chomhshaoil de. Leis an leagan amach bóithre don fhorbairt atá beartaithe, baintear an úsáid is mó is féidir as na bóithre rochtana agus na rianta atá ann cheana féin ar an láthair nuair is féidir, agus tá thart ar 15.4 ciliméadar de bhóithre/rianta atá ann cheana féin le huasghrádú agus thart ar 10.5 ciliméadar de bhóthar rochtana nua le tógáil.

Clúdaíonn Teorainn Láithreáin ELAR don fhorbairt atá beartaithe achar de thart ar 1,810 heicteár, agus is plandáil foraoiseachta tráchtála atá i bhformhór de. Tá lorg buan na forbartha beartaithe thart ar 67 heicteár, arb ionann é agus thart ar 3.9% den phríomhlimistéar staidéir.

Tá sé beartaithe fostáisiún 110 kV a thógáil laistigh den láithreán agus é seo a nascadh leis an bhfostáisiún 110 kV atá ann cheana féin i dTamhnach Mhór, atá suite 14km soir ó dheas ón suíomh atá beartaithe don fhostáisiún ar an láithreán, i mbaile fearainn Tamhnach Mhór Uachtarach. Beidh an bealach atá beartaithe chun an eangach a nascadh trí chábláil faoi thalamh atá suite laistigh de rianta foraoiseachta atá ann cheana féin, bóithre contae áitiúla agus bóithre náisiúnta tánaisteacha. Tá fad an bhealaigh cháblála thart ar 28km san iomlán.. I gcás go ndéanfar cead pleanála, déanfaidh gnóthaire reachtúil a bhfuil ceart nó leas aige seirbhísí a sholáthar i ndáil leis an bhforbairt feirme gaoithe atá beartaithe tógáil an bhealaigh cháblála nasctha leis an ngréille.

Úsáidtear formhór na limistéar atá cumhdaithe ag Teorainn Láithreáin an EIAR faoi láthair le haghaidh foraoiseachta tráchtála, agus leagfar cuid bheag di chun freastal ar fhorbairt na feirme gaoithe. Beidh gá achar iomlán de thart ar 116 heicteár de fhoraoiseacht tráchtála a athsholáthar in áiteanna eile sa Stát, faoi réir ceadúnais. Tá sonraí maidir leis an limistéar atá le leagan leagtha i gCaibidil 4 den EIAR seo.

Rinneadh measúnú ar an tionscadal foriomlán, lena n-áirítear an fheirm ghaoithe, an nasc gréasáin, oibreacha ar an mbealach seachadta ualaigh neamhghnácha agus leagan foraoiseachta mar chuid den EIAR seo agus tugtar an “Forbairt Beartaithe” air le chéile ar fud.

Chomh maith leis na buntáistí eacnamaíocha a bhaineann leis an bhforbairt atá beartaithe, beidh buntáistí sóisialta agus áineasa féideartha ann a bhaineann leis na tograí áineasa agus taitneamhachta a bheidh mar chuid den tionscadal. Cruthaíonn an fhorbairt atá beartaithe agus an bonneagar go léir a bhaineann léi deis uathúil chun limistéar taitneamhachta a fhorbairt lena úsáid ag baill den phobal áitiúil agus den phobal i gcoitinne araon. Tá nádúr ardchríche an tsuímh tarraingteach do mhuintir na háite agus do chuairteoirí araon. Tá sé beartaithe roinnt siúlóidí áineasa a fhorbairt mar chuid de thionscadal Feirm Ghaoithe Ghleann Odhra. Bainfear úsáid as rianta foraoise atá ann cheana féin agus as bóithre nua feirme gaoithe sna siúlóidí atá beartaithe seo. Cuirfidh na saoráidí taitneamhachta atá beartaithe ar chumas na gcuairteoirí taithí níos sábháilte agus níos fearr a bheith acu agus beidh an suíomh ar fáil níos oscailte do shiúlóirí, reathaithe conaire, rothaithe agus úsáideoirí áineasa eile, mar atá leagtha amach i Roinn 4.6 de Chaibidil 4 den EIAR seo.

Tá sé rithabhachtach na sruthchúrsaí laistigh den láithreán agus timpeall air, agus na dobharcheantair síos an abhainn a bheathaíonn siad, a chosaint agus na tograí draenála is oiriúnaí á mbreithniú do láithreán na forbartha atá beartaithe. Dá bhrí sin, tá an dearadh draenála forbartha atá beartaithe go sonrach leis an aidhm nach mbeidh aon tionchar diúltach aige ar cháilíocht uisce an tsuímh agus a aibhneacha agus a lochanna gaolmhara, agus dá bharr sin nach mbeidh aon tionchar aige ar ghabhálaí srutha ná ar éiceachórais éiceolaíocha. Ní athrófar aon bhealaí d’aon ghnéithe draenála nádúrtha mar chuid den fhorbairt atá beartaithe agus roghnaíodh láithreacha tuirbíní agus bóithre nua gaolmhara chun uiscebhealaí nádúrtha a sheachaint, agus úsáidfear bóithre atá ann cheana féin nuair is féidir. Ní bheidh aon urscaoileadh díreach isteach in aon uiscebhealaí nádúrtha, agus scaipfear na huisc draenála go léir mar shreabhadh thar thalamh. Déanfar gach scaoileadh ó na limistéir oibre atá beartaithe thar scagairí fásra ag achar cuí ó uiscebhealaí nádúrtha. Baineadh úsáid as criosanna maolánacha timpeall na ngnéithe draenála nádúrtha atá ann cheana féin chun leagan amach na forbartha atá beartaithe a threorú.

Meastar go dtógfaidh an chéim tógála thart ar 18 go 24 mí ón tús ar an láthair go dtí go ndéanfar an fheirm ghaoithe a choimisiúnú go hiomlán. Is féidir céim na tógála a roinnt ina trí phríomhchéim, 1) oibreacha innealtóireachta sibhialta: 9 mí, 2) oibreacha leictreacha: 6 mhí, agus 3) tógáil agus coimisiúnú tuirbín: 3 mhí.

Le linn na céime oibríochta, beidh gach tuirbín faoi réir clár cothabhála rialta lena n-áirítear roinnt seiceálacha agus athrú ábhar inchaite, lena n-áirítear athruithe ola. Ina theannta sin, beidh gá le cothabháil neamhsceidealaithe, a d’fhéadfadh a bheith éagsúil ó athshocrú aláraim go hathruithe móra ar chomhpháirteanna a éilíonn craein. De ghnáth, beidh feithiclí ceithre roth tiomána nó veaineanna i gceist le trácht cothabhála. Beidh cothabháil thréimhsiúil ag teastáil ar an bhfostáisiún leictreachais agus ar rianta an láithreáin freisin.

Meastar go mairfidh na tuirbíní gaoithe atá beartaithe mar chuid den fhorbairt atá beartaithe thart ar 35 bliain. Tar éis dheireadh a saoil úsáidigh, féadfar na tuirbíní gaoithe a athsholáthar le sraith nua tuirbíní, faoi réir cead pleanála a fháil, nó féadfar an fhorbairt atá beartaithe a dhíchoimisiúnú. Fanfaidh an fostáisiún ar an láthair i bhfeidhm mar go mbeidh sé faoi úinéireacht BSL/Eirgrid.

Daonra agus Sláinte an Duine

Ceann de na príomhábhair inní sa phróiseas forbartha ná nach mbeadh aon laghdú suntasach ar cháilíocht beatha daoine aonair ná pobail mar gheall ar na héifeachtaí díreacha, indíreacha nó carnacha a eascraíonn as tógáil, oibriú agus díchoimisiúnú forbartha. Sa deireadh thiar, tá an cumas ag tionchair forbartha tionchar a imirt ar shláinte an duine, go díreach agus go hindíreach, go dearfach agus go diúltach. I measc na bpríomh-shaincheistanna a scrúdaítear sa chaibidil seo den EIAR tá daonra, sláinte an duine, lena n-áirítear fostaíocht agus gníomhaíocht eacnamaíoch, úsáid talún, taitneamhachtaí cónaithe (torann, amhairc, cúlra), áiseanna agus seirbhísí pobail, turasóireacht, luachanna maoine, scáileanna a chaochadh agus sláinte agus sábháilteacht.

Tá achar scartha íosta de thart ar 1,170m idir tithe cónaithe áitithe agus na tuirbíní gaoithe atá beartaithe bainte amach leis an dearadh tionscadail. Sáraíonn sé seo na ceanglais maidir le faid chúltaca ó áitribh chónaithe mar a leagtar amach i nDréacht-Threoirlínte Forbartha Fuinnimh Gaoithe (Nollaig 2019).

Mar a luadh thuas, d'fhéadfaí thart ar 80 – 100 post a chruthú le linn chéimeanna tógála, oibriúcháin agus cothabhála na forbartha atá beartaithe agus formhór na n-oibrithe tógála agus na n-ábhar á bhfoinsíú go háitiúil, rud a chabhróidh le fostaíocht a choinneáil sa trádáil tógála. Beidh Tionchar Dearfach Suntasach Gearrthéarmach aige seo.

Níl aon fhianaise eolaíoch inchreidte foilsithe faoi láthair a léiríonn nasc dearfach idir tuirbíní gaoithe agus drochthionchar ar an tsláinte. Tá achoimre i gCaibidil 5 den EIAR seo ar na príomhfhoilseacháin a thacaíonn leis an tuairim nach bhfuil aon fhianaise ann go bhfuil aon nasc díreach idir tuirbíní gaoithe agus sláinte. Cé nach ndearnadh aon staidéir eimpíreacha in Éirinn ar thionchar feirmeacha gaoithe ar phraghsanna maoine, is toimhde réasúnta é, bunaithe ar an litríocht idirnáisiúnta atá ar fáil, nach mbeadh tionchar ag soláthar feirme gaoithe ag an suíomh atá beartaithe ar luachanna maoine sa cheantar.

Is éifeacht í caochadh scátha a tharlaíonn nuair a chaitheann lanna rothlacha tuirbín gaoithe scáthanna thar fhuinneog i maoin in aice láimhe. D'fhéadfadh áititheoir atá ina shuí i seomra dúnta preabadh scátha a fháil nuair a chuireann scáth lann tuirbín gaoithe isteach ar sholas na gréine a shroicheann an fhuinneog ar feadh tamaill. Ní mhaireann éifeacht scátha ach ar feadh tréimhse ghearr ama agus ní tharlaíonn sé ach i gcúinsí comhcheangailte sonracha áirithe. Molann treoirlínte reatha nach mó ná 30 uair an chloig in aghaidh na bliana nó 30 nóiméad in aghaidh an lae a bheidh i gceist le scáthanna a chaochadh ag áitribh chomharsanacha laistigh de 500 méadar ó shuíomh beartaithe tuirbín.

Rinneadh an fhéidearthacht go dtarlódh an caochadh gréine ag tithe atá suite laistigh den cheantar mórthimpeall na forbartha beartaithe a ríomh ag baint úsáide as an bpacáiste bogearraí WindFarm agus cuireadh fachtóir gréine réigiúnach i bhfeidhm. Léiríonn an tsamhail réamhaisnéise caochadh scátha nach mbeidh caochadh scátha ar aon mhaoín chónaithe atá ann cheana féin mar gheall ar oibriú na Forbartha Beartaithe. Dá bhrí sin, ní bheidh aon éifeachtaí ann maidir le preabadh scáthanna. Mar sin féin, ní chuireann an tuar seo treo na gaoithe ná an scagadh a sholáthraíonn fásra agus topagrafaíocht idir eatarthu san áireamh.

I gcás ina mbíonn sárúithe ar chaochadh scáthanna le feiceáil, cuirfear bearta maolaithe oiriúnacha i bhfeidhm mar a leagtar amach i gCaibidil 5 ag na maoine a d'fhéadfadh a bheith buailte chun a chinntiú go gcomhlíontar treoirlínte reatha na Roinne Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil (DOEHLG) in 2006 ag aon áit chónaithe laistigh den limistéar staidéir 1.62km. Léiríonn na straitéisí maolaithe céanna freisin gur féidir an Fhorbairt atá Beartaithe a thabhairt i gcomhréir le ceanglais

maidir le caochadh scátha na nDréacht-Threoirlínte Athbhreithnithe um Fhorbairt Fuinnimh Gaoithe (2019) má ghlactar leo agus an t-iarratas seo sa chóras pleanála.

Déantar cur síos i gCaibidil 5 ar na tionchair ar dhaoine le linn chéimeanna tógála agus oibríochta na forbartha beartaithe i dtéarmaí sláinte agus sábháilteachta, fostaíochta agus infheistíochta, daonra, úsáid talún, torainn, deannaigh, tráchta, turasóireachta, taitneamhachtaí cónaithe, táirgeadh fuinnimh in-athnuaite agus laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa, caochadh scátha agus cur isteach ar chórais chumarsáide. I gcás inar aithníodh tionchar diúltach, cuirfear na bearta maolaithe iomchuí i bhfeidhm chun a chinntiú nach mbeidh aon drochthionchar ar shláinte an duine sa cheantar máguaird.

Tar éis breithniú a dhéanamh ar na héifeachtaí iarmharacha (iar-mhaolú), ní bheidh aon éifeachtaí suntasacha ar an daonra ná ar shláinte an duine mar thoradh ar an bhforbairt atá beartaithe. Ar choinníoll go ndéanfar an fhorbairt feirme gaoithe atá beartaithe a thógáil agus a oibriú i gcomhréir leis an dearadh, leis an dea-chleachtas agus leis an maolú atá curtha síos san iarratas seo, níltear ag súil le héifeachtaí suntasacha ar an daonra ná ar shláinte an duine ar scála idirnáisiúnta, náisiúnta ná contae ná áitiúil.

Bithéagsúlacht

Déantar measúnú sa chaibidil seo ar na héifeachtaí suntasacha dóchúla (ina n-aonar agus i gcomhar le tionscadail eile) a d'fhéadfadh a bheith ag an bhforbairt atá beartaithe ar Bhithéagsúlacht, ar Flóra agus ar Fhána agus leagtar amach inti na bearta maolaithe atá beartaithe chun aon éifeachtaí suntasacha féideartha a shainaithnítear a bhronnadh, a laghdú nó a fhritháireamh.

Rinneadh suirbhéanna ildisciplíneacha siúil agus suirbhéanna luibheolaíocha mionsonraithe ar an 2 Iúil 2021, an 9 Iúil 2021, an 18 Lúnasa 2021, an 2 Meán Fómhair 2021, an 24 Meán Fómhair 2021, an 18 Eanáir 2022, an 25 Eanáir 2022, an 20 Aibreán 2023 agus an 3 Bealtaine 2023. Bhí sé mar aidhm ag amanna na suirbhéanna titim laistigh den tréimhse is fearr aitheanta le haghaidh suirbhéanna fásra/mapáil gnáthóige, i.e. Aibreán go Meán Fómhair (Smith et al., 2011), chomh maith le suirbhéanna spriocdhírthe ar speicis faoi chosaint a dhéanamh. Críochnaíodh scrúdú cuimsitheach ar an suíomh ar fad.

Rinneadh suirbhé agus measúnú mionsonraithe ar na gnáthóga ar shuíomh na Forbartha Beartaithe agus rinneadh mapáil gnáthóige orthu. Rinneadh an mapáil agus an measúnú gnáthóige seo de réir ‘Treoir maidir le Gnáthóga in Éirinn’ (Fossitt, 2000). Tá gnáthóga talún móna rangaithe freisin i bpobail plandaí ón Suirbhé Náisiúnta ar Ghnáthóga Ardtalún (Perrin et al. 2014) agus Aicmiú Fásra na hÉireann

Tá foraoiseacht bhuaircíneach tráchtála (WD4) (lena n-áirítear leasacháin ghlan) i réim i bhformhór (1,157 heicteár) de Theorainn Láithreáin an ELAR, agus is éard atá ann den chuid is mó péine contórtach (*Pinus contorta*) agus roinnt sprúis Sitceach (*Picea sitchensis*) curtha ar Phortach Ísealchríche (PB3). Tá iarsmaí de Bratphortach le fáil fós i bhfoirm dhíghrádaithe ar thalamh fánaí feadh uiscebhealaí agus imill bóithre. Is féidir rochtain a fháil ar an suíomh trí bhóthar áitiúil Bhaile Ghlais agus líonra de rianta rochtana foraoiseachta agus bóithre foraoiseachta atá ann cheana féin. Tá an suíomh Forbartha Beartaithe timpeallaithe ag Bratphortach Ísealchríche (PB3) ó thuaidh, siar, ó dheas agus ó dheas. Laistigh den suíomh, tá an ghnáthóg seo teoranta don chuid thuaidh den suíomh. Caillfear limistéar beag (1.3ha) de ghnáthóg portaigh dhíghrádaithe i lorg na Forbartha Beartaithe. Mar sin féin, tá sé beartaithe feabhas a chur ar an ngnáthóg portaigh atá ann cheana féin in iarthuaisceart an tsuímh (thart ar 40ha) trí dhraenacha a bhlocáil agus trí chónairigh atá ag teacht chun cinn (a bhunú mar thoradh ar scaipeadh nádúrtha síolta) a bhaint. Tá cur síos iomlán air seo sa Phlean Bainistíochta Bithéagsúlachta (BMP) atá sainiúil don láithreán agus a ghabhann leis an iarratas seo. Áirítear sa BMP freisin baint Róslabhras as roinnt ceantar laistigh de theorainn an tsuímh.

Go ginearálta, i bhfianaise nádúr an-athraithe an tsuímh, ina bhfuil foraoiseacht bhuaircíneach tráchtála (WD4) den chuid is mó, níl ach gnáthóg oiriúnach teoranta ar an láthair do speicis fána faoi chosaint.

Taifeadadh brocach amháin laistigh de theorainn limistéar staidéir EIAR, ach tháinig suirbhéanna mionsonraithe ar ghaistí ceamara ar an gconclúid go bhfuil an tacar broc neamhghníomhach. Taifeadadh fianaise ar sionnach agus ar mhadra uisce laistigh den láithreán freisin. Ina theannta sin, rinneadh measúnuithe mionsonraithe ar ialtóga agus inveirteabraigh uisceacha mar chuid den mheasúnú mionsonraithe bonnlíne. Tá na torthaí mionsonraithe sin ar fáil in aguisíní teicniúla a ghabhann leis an EIAR seo. Níor taifeadadh aon fhianaise go raibh daonraí suntasacha de na speicis seo ag leibhéal níos mó ná leibhéal áitiúil. Níor taifeadadh aon chomharthaí d'aon fhána breise faoi chosaint laistigh den limistéar staidéir le linn na suirbhéanna allamuigh.

Níor aithníodh aon éifeachtaí suntasacha ar cháiliócht uisce dromchla, ar cháiliócht screamhuisce ná ar an réimeas hidreolaíoch/hidrigeolaíoch le linn na tógála ná na hoibríochta.

Ar choinníoll go ndéanfar an fhorbairt atá beartaithe a thógáil agus a oibriú i gcomhréir leis an dearadh, leis an dea-chleachtas agus leis an maolú atá curtha síos san iarratas seo, níltear ag súil le tionchair shuntasacha iarmharacha ar an éiceolaíocht.

Éaneolaíocht

Coimisiúnaíodh Malachy Walsh agus a Chomhpháirtithe ag SSE Renewables Ireland Limited chun **Tuarascáil Mheasúnaithe Tionchair Éan** (BIAR) a ullmhú do thionscadal Feirm Ghaoithe Ghleann Odhra (an “Forbairt Beartaithe”) atá san áireamh mar **Aguisín 7-1** den EIAR seo.

Tugann an achoimre neamhtheicniúil seo forbhreathnú ar na héifeachtaí féideartha a bhaineann leis an bhForbairt atá Beartaithe ar ghnéithe éaneolaíocha atá i láthair ag forbairt Feirm Ghaoithe Ghleann Odhra atá beartaithe. Rinneadh suirbhéanna allamuigh idir 2019 agus 2023 chun an comhthionól pórúcháin agus neamhphórúcháin reatha laistigh den limistéar staidéir a chinneadh.

Is plandáil chónfhéarach tráchtála é an suíomh féin agus dá bhrí sin níl gnáthóga thar a bheith íogair ná daonraí tábhachtacha de speicis éan leochaileacha ann, agus mapáil agus taifid íogaireachta éan atá ar fáil go poiblí, sonraí arna soláthar ag an NPWS, agus torthaí na suirbhéanna éan a rinneadh á gcur san áireamh.

I measc na speiceas ba shuntasá a taifeadadh ar an láthair bhí an pocaire gaoithe, an speirsheabhac, an chromán cearc, an seabhac gorm, an clamhán gorm, an naoscach, an feadóg bhuí, an creabhar agus an eala ghlórach. Taifeadadh speicis shuntasacha eile, amhail an meirliún, an chearc fhraoigh agus an phraslacha i dtimpeallacht níos leithne an tsuímh, laistigh de 2 km. Cé go bhfuil sé lasmuigh den láithreán, ní mór aon tionchair fhéideartha ar leasanna éanolaíochta i ngar don láithreán a chur san áireamh freisin.

D'fhéadfadh na gnáthóga atá i láthair ar an láthair agus/nó laistigh den cheantar máguaird níos leithne a bheith oiriúnach do speicis chreiche pórúcháin amhail an pocaire gaoithe, an spioróg, an meirliún agus an clamhán, chomh maith le speicis éin chladaigh amhail an naoscach, an feadóg bhuí agus an creabhar, agus éanlaith ghéim amhail an chearc fhraoigh.

Níl an suíomh féin faoi réir aon ainmniúcháin chaomhnaithe dúlra. Tá an Limistéar faoi Chosaint Speisialta (SPA) is gaire suite thart ar 10.3 km ón suíomh. Tá Limistéar Speisialta Caomhnaithe (SAC) Choimpléasc Portaigh Ghleann na Muaidhe (000500) suite thart ar 150 m ó thuaidh ó theorainn thuaidh shuíomh na feirme gaoithe. Tá an suíomh ainmnithe seo tábhachtach chun an meirliún agus an feadóg bhuí a phóru, i measc speiceas eile. Níor taifeadadh an meirliún ná an feadóg bhuí ag póru laistigh den láithreán feirme gaoithe atá beartaithe.

Rinneadh measúnú ar na héifeachtaí féideartha ar speicis i gcomhthéacs MTT agus i gcomhthéacs AA araon, mar gheall ar an nascacht fhéideartha le héin ar gnéithe cáilitheacha de SPAanna iad. Ní bheidh aon tionchar díreach ann, áfach, ar limistéir faoi chosaint amhail SPAanna agus SACanna. Chinn an NIS nach ndéanfar dochar do shláine na Limistéar Speisialta Cosanta agus na Limistéar Caomhantais Speisialta i bhfianaise chuspóirí caomhnaithe na suíomhanna.

Sa mheasúnú éaneolaíoch, aithníodh cailliúint agus suaitheadh gnáthóige le linn chéim na tógála, éifeachtaí riosca díláithrithe agus imbhualte le linn chéim na hoibríochta, agus éifeachtaí suaitheadh le linn chéim an díchoimisiúnaithe, mar thionchair fhéideartha.

Rinneadh measúnú ar éifeachtaí neamh-mhaolú ó ghníomhaíochtaí tógála ar ghnéithe éaneolaíocha mar thionchar suntasach féideartha le linn an tséasúir pórúcháin do roinnt éan creiche (spioróg, clamhán, meirliún, pocaire gaoithe) agus do roinnt speiceas pórúcháin ardtalún (cearc fhraoigh, feadóg bhuí, naoscach agus creabhar) mar gheall ar chur isteach.

Measadh nach raibh suntasacht ag baint le héifeachtaí neamh-mhaolú ó ghníomhaíochtaí oibríochtúla ar ghnéithe éaneolaíocha i gcás na speiceas éan creiche, an spioróg agus an meirliún, agus na speiceas ardtailte cearc fhraoigh i dtaca le héifeachtaí díláithrithe féideartha. Measadh go raibh éifeachtaí díláithrithe neamh-mhaolú le linn oibríochta beag i gcás an chromáin chearc, an chlamháin, an phocaire gaoithe, an fheadóg bhuí agus an naoscaí.

Tá na rioscaí imbhualte íseal go measartha mar gheall ar roinnt fachtóirí a bhaineann le speicis éan, líon na n-éan agus iompar seachanta. Tá tionchair mar gheall ar riosca imbhualte féideartha idir mheasartha (feadóg bhuí agus pocaire gaoithe) go beag (clamhán agus naoscach) agus gan a bheith suntasach (spioróg, eala ghlorach, cromán cearc, meirliún agus fabhcún gorm).

Rinneadh measúnú ar éifeacht charnach na forbartha seo laistigh de réigiún Chontae Mhaigh Eo. Níl aon éifeachtaí suntasacha ar éin á dtuar maidir le tionchair charnacha an tsuímh, cé go bhfuil baol ann go mbeidh éifeacht charnach ann maidir le feadóga órga geimhridh/ímirceacha nuair a chuirtear feirmeacha gaoithe eile sa cheantar agus an riosca imbhualte carnach féideartha san áireamh.

Meastar go bhféadfaí aon drochthionchar féideartha a mhaolú trí dhearadh (lena n-áirítear micreashuíomh) agus maolú. Chun na críche sin, déanfaidh Éiceolaí Tionscadail a bhfuil saineolas cuí agus taithí fhadtéarmach éaneolaíoch aige maoirseacht ar shuirbhéanna éan réamhthógála agus chéim na tógála ag an láithreán, lena n-áirítear monatóireacht a dhéanamh ar éin chreiche pórúcháin agus speicis phórúcháin ardtailte. Déanfar na gníomhaíochtaí tógála go léir i gcomhréir le Plean Bainistíochta Comhshaoil Tógála (CEMP). Leanfaidh suirbhéanna éan ar aghaidh le linn na céime oibríochta ag láithreacha a úsáideadh roimh an tógáil.

Leis na bearta seachanta (céim deartha), agus cur i bhfeidhm iomlán na mbeart maolaithe ar fud chéim na tógála, na céime oibríochta, agus chéim an díchoimisiúnaithe den tionscadal, níltear ag súil le héifeachtaí suntasacha iarmharacha ar éin.

Talamh, Ithreacha agus Geolaíocht

D'fhostaigh MKO Fehily Timoney and Company (FT) chun measúnú a dhéanamh ar na tionchair fhéideartha a bheadh ag feirm ghaoithe Ghleann Odhra, lena n-áirítear a nasc leis an ngreille ag Gleann Odhra, Co. Mhaigh Eo (an 'Forbairt Beartaithe') ar an talamh, ar an ithir agus ar an timpeallacht gheolaíoch.

Is móin bhrat atá sa Gheolaíocht Cheathartha atá faoin suíomh den chuid is mó, le limistéir tille diorthaithe ó ghaineamhchlocha Deavónacha agus Carbónmhar agus limistéir de lomán nó fo-lomán bhuncharraige i lár an tsuímh freisin.

Bhí doimhneachtaí móna a taifeadadh ar fud an tsuímh ag FT agus MKO éagsúil ó 0.1m go 4.6m, le meán de 1.85m. Thairfead thart ar 99 faoin gcéad de na tóireadóirí doimhneachta móna doimhneachtaí móna níos lú ná 3.0m. Bhí doimhneacht na móna a taifeadadh ag suíomhanna na dtuirbíní éagsúil ó 0.5 go 3.3m, le meándoimhneacht de 1.9m.

Léiríonn léarscáil geolaíochta buncharraige scála 1:100,000 de chuid Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (GSI) (Fíor 8.2) go bhfuil Foirmiú Dhún Pádraig, Foirmiú Gaineamhchloiche Mhionnain agus

Foirmiú Abhainn Ghleann Chuilinn den chuid is mó faoi bhun shuíomh na Forbartha Beartaithe (lena n-áirítear nasc an ghreille agus an TDR). Tá Foirmiú Kanfinalte, Ball Siosta Dubh Log na Leitean, Ball Aolchloiche Abhainn Ghleann Each agus Ball Siosta Ghleann Calraí i láthair freisin i limistéar teoranta in iarthuaisceart an tsuímh.

Rinneadh imscrúduithe ionsaitheacha ag na suíomhanna poill iasachta atá beartaithe, ag suíomhanna roghnaithe de thuirbíní atá beartaithe, agus feadh na rianta rochtana atá beartaithe. Ba é cuspóir na n-oibreacha ionracha an comharbas geolaíoch faoin suíomh a dheimhniú. Bhí tochairt 13 pholl trialach go dtí uasdoimhneacht 4.5m bgl. mar chuid de na himscrúduithe suímh.

Léirigh torthaí an mheasúnaithe ar chobhsaíocht na móna go bhfuil corrlach sábháilteachta inghlactha ag an bhforbairt atá beartaithe agus go bhfuil sí oiriúnach don fhorbairt feirme gaoithe atá beartaithe. Áirítear leis na torthaí bearta rialaithe sonracha (Alt 13 d'Aguisín 8-1 den TMTT seo) le haghaidh obair thógála i dtailte móna chun a chinntiú go gcloíonn na hoibreacha uile le caighdeán sábháilteachta inghlactha.

Rinneadh anailís ar chobhsaíocht móna ag láithreacha na dtuirbíní, na bóithre, comhdhúil an fhóstaíúin, na comhdhúile tógála, na poill iasachta agus an crann móna i gcás na ndálaí neamhdhraenáilte agus draenáilte araon. Ba é cuspóir na hanailise Fachtóir Sábháilteachta (FoS) na bhfánaí móna atá beartaithe a chinneadh le linn na tógála agus na hoibríochta.

Rinneadh anailís neamhdhraenáilte, a bhfuil feidhm aici go gearrthéarmach le linn na tógála. I gcás na riocht neamhdhraenáilte, léiríonn an FoS ríofa do na coinníollacha ualaigh (1) & (2) do na suíomhanna a ndearnadh anailís orthu go bhfuil FoS inghlactha níos mó ná 1.3 ag gach suíomh, rud a léiríonn riosca íseal teipe móna. Mheasfaí gurb é an anailís neamhdhraenáilte an riocht is criticiúla do na fánaí móna.

Sa mheasúnú riosca cobhsaíochta móna ag gach suíomh bonneagair (mar atá liostaithe thuas) saináithníodh roinnt bearta maolaithe/rialaithe sonracha chun an riosca féideartha go dteipfeadh ar mhóin a laghdú. Beidh codanna de bhóithre rochtana chuig an eilimint bonneagair is gaire faoi réir na mbearta maolaithe/rialaithe céanna a bhaineann leis an eilimint bonneagair is gaire.

Mar achoimre, léirigh torthaí an mheasúnaithe ar chobhsaíocht na móna go bhfuil corrlach sábháilteachta inghlactha ag na suíomh, go bhfuil sé oiriúnach don fhorbairt feirme gaoithe atá beartaithe agus go bhfuil riosca íseal ann go dteipfidh ar an móin. Áirítear leis na torthaí bearta rialaithe le haghaidh obair thógála i dtailte móna chun a chinntiú go gcloíonn na hoibreacha uile le caighdeán sábháilteachta inghlactha.

Beidh gá le móin, ithir agus carraig a bhaint le go mbeidh bunús inniúil ann agus bonneagar na feirme gaoithe á thógáil. Cuirfidh tochairt buncharraige ón bpoll iasachta atá beartaithe ar an láthair ábhar ar fáil le haghaidh bóthair rochtana, bunanna tuirbíní agus tógáil chrua i gcoitinne. Is ionann baint ithreach, móna agus buncharraige agus tionchar díreach buan ar gheolaíocht an tsuímh agus meastar gur cuid inghlactha de dhul chun cinn agus forbairt eacnamaíoch é.

Le linn chéim na tógála, ní stórálfar foinsí truaileán (amhail substaintí ola-bhunaithe nó ceimiceáin ghuaiseacha eile) ag an láithreán ach amháin i gcás ina ndéanfar é seo laistigh de limistéir atá dúnta go sábháilte a choinníonn gach doirteadh go sábháilte agus a chuireann cosc ar thruaileáin dul isteach san ithir, sa mhóin agus sa bhuncharraig. Déanfar athbhreoslú le tancair dubailte agus beidh trealamh doirte réidh ann i gcás doirteadh de thaisme. Meastar go bhfuil an riosca íseal a luaithe a chuirfear bearta maolaithe i bhfeidhm.

Tá Plean Bainistíochta Móna agus Truailithe (Aguisín 4-2 den TMTT seo) ullmhaithe don fhorbairt ina bhfuil sonraí faoi bhainistiú móna le linn oibreacha tógála agus stóráil fhadtéarmach ina dhiaidh sin. Déanfar móin a bhaintear le linn na n-oibreacha tochairt a thaisceadh sa pholl iasachta agus sa stór móna atá beartaithe ar an láthair.

Is beag tionchar iarmharach a d'fhéadfadh a bheith ann a bhaineann le truailliú ithreach nó talún agus na héifeachtaí sláinte ina dhiaidh sin.

Níltear ag súil le haon tionchair shuntasacha ar thalamh, ar ithir ná ar an gcomhshaol geolaíoch le linn chéimeanna tógála, oibríochta ná díchoimisiúnaithe na Forbartha Beartaithe.

Leagtar amach sa mheasúnú tionchair gheolaíochta a rinneadh sa chaibidil seo nach mbeidh aon éifeachtaí suntasacha ann mar gheall ar nádúr áitiúil na n-oibreacha tógála agus dá bhrí sin nach bhfuil aon fhéidearthacht ann go mbeidh éifeachtaí carnacha ann.

Hidreolaíocht agus Hidrigeolaíocht

D'fhostaigh MKO CDM Smith chun measúnú a dhéanamh ar na héifeachtaí díreacha, indíreacha agus carnacha féideartha a bheadh ag an bhForbairt Bheartaithe ar ghnéithe uisce (hidreolaíocht agus hidrigeolaíocht) den timpeallacht ghhlactha.

Tá an Fhorbairt atá Beartaithe suite i bhForaois Ghleann Odhra i suíomh portaigh ardtailte a scarann fo-abhantracha uachtair na hAbhann Móire agus Abhainn Bhaile an Ghleanna i Limistéar Hidriméadrach 33. Na srutháin a eascraíonn laistigh de dhraen Láithreán na Feirme Gaoithe agus a shreabhann tríd:

- Ó dheas mar Abhainn an Aillt Deirg sula gcumann sí le hAbhainn Eidhneach a leanann, ina dhiaidh sin, mar An Abhainn Mhór thar Bhéal Átha Chomhraic agus Baingear go Bá Thulacháin ar an bhfarraige, níos mó ná 30 km siar ó dheas.
- Soir mar Abhainn Chaolghleanna sula gcumann sí le hAbhainn Bhaile an Ghleanna a sceitheann go Cuan Bhun an Trathair ar an bhfarraige, thart ar 7 km soir ó thuaidh.

Tá cuspóir stádais 'Ard' sannta ag an GCC do chomhlacht uisce Abhainn Bhaile an Ghleanna. Bunaithe ar an tréimhse aicmithe stádais éiceolaíoch is déanaí ón GCC (2016-2021), níor baineadh amach an cuspóir stádais 'Ard'. Ní thugtar an chúis shonrach leis seo, ach shann an GCC 'stádas nó acmhainneacht bhiheolaíoch measartha' (go sonrach, 'stádas nó acmhainneacht éisc measartha') agus comhlíontar critéir tástála cáilíochta uisce an GCC go léir (dá bhrí sin, ní cáilíocht an uisce is cúis leis an aicmiú).

Tá forbairt na Feirme Gaoithe ag moladh bearta a chosnóidh cáilíocht an uisce dromchla agus na ngnáthóg uisceach atá ann cheana féin. Baineann na príomhrioscaí do cháilíocht an uisce agus do ghnáthóga uisceacha gaolmhara le hoibreacha créafóige agus draenáil le linn chéim na tógála. Chun an riosca a theorannú, moltar bearta maolaithe atá cruthaithe ó shuíomhanna feirme gaoithe eile agus a mheastar a bheith mar 'chleachtais is fearr' le haghaidh forbairtí feirme gaoithe. Baineann maolú le tógáil agus bunú córais chuimsithigh bainistíochta draenála a chuireann bac ar chosáin idir foinsí féideartha truaillithe (limistéir oibre) agus gabhdóirí (srutháin). Comhtháthaíonn an córas bainistíochta draenála draenáil nua le draenáil atá ann cheana féin i bhForaois Ghleann Odhra, agus tá sé pleanáilte sa chaoi is go gcoimeádfaidh sé cothromaíocht hidreolaíoch Láithreán na Feirme Gaoithe. Cuidíonn bainistíocht draenála le maolú agus imchuacha socrúcháin le dul i ngleic le riosca tuilte freisin, atá íseal. Tugtar faoi deara go bhfuil Foraois Ghleann Odhra á draenáil go fairsing cheana féin mar chuid d'oibríochtaí foraoiseachta tráchtála atá ar siúl. Freastalaíonn na draenacha atá ann cheana féin chun rith chun srutha ó phlandálacha a threorú chuig srutháin áitiúla.

Ós rud é go mbíonn suiteálacha gar don dromchla i gceist le Feirmeacha Gaoithe, is beag tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag an uisce talún ag an láthair, agus is beag riosca atá ann d'acmhainní uisce talún. Is é uisce dromchla an príomhghabhdóir agus, dá bhrí sin, is é fócas an mheasúnaithe ar éifeachtaí suntasacha dóchála.

Chomh maith le hoibreacha créafóige agus draenáil, tá rioscaí truaillithe eile le breithniú, amhail doirteadh agus sceitheanna féideartha breosláí agus olaí ó innealra agus trealamh. Tá siad seo coitianta

in aon láithreán tógála, ní hamháin in fheirmeacha gaoithe. Déanfar gach foinse truaillithe féideartha a bhainistiú go cúramach le linn na tógála, na n-oibriochtaí agus an díchoimisiúnaithe bunaithe ar mhodhanna dea-chleachtais cruthaithe.

Chun aghaidh a thabhairt ar na rioscaí a sainaitníodh, tá réimse leathan beart draenála agus rialaithe truaillithe, chomh maith le bearta coiscitheacha eile, curtha san áireamh i ndearadh an tionscadail chun uisce dromchla a chosaint ar éifeachtaí díobhálacha suntasacha ar cháilíocht an uisce. Tá na bearta uile ionchorpraithe i bplean bainistíochta tógála agus comhshaoil agus i bplean bainistíochta uisce dromchla atá i gceangal leis an TMTT agus a bheidh mar chuid de chonarthaí amach anseo, ag brath ar thoradh an phróisis iarratais phleanála.

Tá an Fhorbairt atá Beartaithe, lena n-áirítear an Láithreán Feirme Gaoithe i bhForaois Ghleann Odhra agus an Bealach Nasctha Eangaí go Tamhnach Mór, ceangailte go hindíreach le LCS agus pNHA Choimpléasc Phortach Bhéal Chomhraic, LCS, SPA agus pNHA Bhá Chill Ala/Inbhear na Muaidhe, agus NHA Phortach Eidhneach. Ní shainaithnítear aon fhéidearthacht go mbeidh éifeachtaí suntasacha ar cheachtar de na suíomhanna deartha sa mheasúnú ar na héifeachtaí suntasacha dóchúla. Tá LSC agus pNHA Choimpléasc Portaigh Bhéal Chomhraic suite síos an fána ón Láithreán Feirme Gaoithe. Níl aon chosáin ann a nascann an Fhorbairt atá Beartaithe le gnáthóga laistigh den LCS. Braitheann na gnáthóga laistigh de theorainneacha an LCS ar na dálaí hidreolaíocha agus hidrigeolaíocha laistigh den LCS. Draenálann uisce laistigh den LCS i dtreo Abhainn Eidhneach. Dá bhrí sin, ní bheidh aon tionchar ag an bhForbairt Bheartaithe ar leasanna cáilitheacha LCS, le linn na tógála ná in aon chéim eile ina dhiaidh sin.

Síneann an bealach nasc eangaigh go dtí an Tamhnach Mhór agus trasnaíonn sé aibhneacha atá nasctha go hidreolaíoch le LSC, SPA agus pNHA Bhá Chill Ala/Inbhear na Muaidhe agus a scaoiltear isteach iontu. Dá bhrí sin, tá baol ann go dtuailleofar uisce an inbhear, cé go laghdófar aon truailliú a scaoileadh isteach san inbhear go suntasach trí chaolú/mheascadh. Ina theannta sin, ní bheidh aon obair créafóige ag trasnú sruthán ná díreach in aice leo. Trasnaíonn an bealach nasc eangaí aibhneacha trí/trasna cultair agus droichid atá ann cheana féin, agus cuirfear teicneolaíocht druileála teorach cothrománach i bhfeidhm ag 10 suíomh. Déanfar bainistiú ar oibreacha créafóige trí úsáid a bhaint as teicnící caighdeánacha dea-chleachtais agus ní bheidh aon scaoileadh díreach uisce báistí ná uisce slogaide isteach in aon uiscechúrsaí áitiúla.

Is limistéar bratphortach ardchríche é NHA Eidhní atá ar theorainn Láithreán na Feirme Gaoithe siar. Cé go bhfuil teorainn ag an LON le Láithreán na Feirme Gaoithe, tá an LON ag uasghrádú agus ag céim taobh araon de Láithreán na Feirme Gaoithe, agus beidh oibreacha tógála ar siúl níos mó ná 100 m ó theorainn an LON. Ar an gcúis seo, ní féidir leis an bhForbairt atá Beartaithe difear díreach a dhéanamh don LON.

Cosnóidh na bearta maolaithe a bhfuil cur síos orthu i Roinn 9.4.2.1 go 9.4.2.10 na suíomhanna ainmnithe ó aon éifeachtaí féideartha. Is é an chonclúid sa mheasúnú foriomlán ná nach bhfuiltear ag súil go mbeidh aon éifeachtaí suntasacha ann, leis an gcóras bainistíochta draenála atá beartaithe agus le bearta maolaithe eile, ar cháilíocht an uisce dromchla ná ar cháilíocht an uisce screamhuisce.

Tá roinnt forbairtí feirme gaoithe eile atá ann cheana féin laistigh de 20 km ón suíomh Feirme Gaoithe atá beartaithe. Go dtí seo, níor aithníodh aon éifeachtaí inbhraite ná éifeachtaí eile ó na feirmeacha gaoithe atá ann cheana féin ar stádas éiceolaíoch CTU na ndobharlach gaolmhar.

Cé is moite de Fheirm Ghaoithe Pobail Chill Ala, tá na feirmeacha gaoithe atá ann cheana féin suite síos an fána nó i bhfo-abhantracha ar leithligh ón bhForbairt atá Beartaithe. Dá bhrí sin, ní bheidh siad ag idirghníomhú leis an bhForbairt atá Beartaithe. Maidir le Feirm Ghaoithe Pobail Chill Ala, tá sí suite laistigh den fho-abhantrach chéanna d'Abhainn na Maighne (comhlacht uisce abhann 'Moyne_010') a chuimsíonn pointe nasctha eangaí na Tamhnaí Móire. Rachaidh an trinseáil a bhaineann leis an bhForbairt atá Beartaithe thart ar 300 m ó dheas ó Fheirm Ghaoithe Pobail Chill Ala. Cuirfear bearta maolaithe i bhfeidhm mar atá leagtha amach i Roinn 9.4.2.2 agus 9.4.3.1 den TMTT, agus déanfar tógáil nasc eangaí na Tamhnaí Móire a phleanáil agus a chomhordú ar bhealach nach gcuirfidh sé

isteach ar oibríochtaí Feirm Ghaoithe Pobail Chill Ala. Dá bhrí sin, le bearta maolaithe, níl aon éifeachtaí carnacha iarmharacha suntasacha dóchúla a bhaineann le forbairt feirme gaoithe suntasach.

Maidir le hoibríochtaí foraoiseachta atá ann cheana féin ar Láithreán na Feirme Gaoithe, tá siad seo faoi réir na gcleachtas bainistíochta is fearr agus coinníollacha ceadúnais. Tá an cumas ag oibríochtaí foraoiseachta amach anseo tionchar a imirt ar cháilíocht uisce agus ar dhálaí bitheolaíocha sruthán áitiúil mar thoradh ar ghluaiseacht, iompar agus athdhríodrú dríodair, agus ó fheidhmeanna leasacháin agus lotnaidicídí féideartha. Is féidir éifeachtaí a bheith díreacha agus indíreacha araon. Cuideoidh comhtháthú na gcóras bainistíochta draenála agus cur leis na dambaí seiceála agus na linnte socraíochta araon, mar aon le sceitheadh idirleata ag rátaí rith chun srutha úrnua, le rioscaí a bhaineann le héifeachtaí ar cháilíocht an uisce a laghdú nó a mhaolú.

Le cur i bhfeidhm bearta maolaithe agus modhanna dea-chleachtais ar thaobh na Forbartha Beartaithe agus oibreoirí foraoiseachta araon, laghdaítear rioscaí éifeachtaí agus is féidir éifeachtaí carnacha féideartha a mhonatóiriú, a bhainistiú agus a mhaolú. Dá bhrí sin, ní dócha go dtarlóidh éifeachtaí carnacha iarmharacha suntasacha.

Cáilíocht an Aeir

Sa chaibidil seo, saináithnítear, déantar cur síos agus measúnú ar na héifeachtaí suntasacha díreacha agus indíreacha féideartha ar cháilíocht an aeir a eascraíonn as tógáil, oibriú agus díchoimisiúnú na forbartha atá beartaithe.

Tá ceithre Chrios Cáilíochta Aeir ainmnithe ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) d'Éirinn:

- Zón A: Cathair Bhaile Átha Cliath agus na ceantair máguaird
- Zón B: Cathair Chorcaigh agus na ceantair máguaird
- Zón C: 16 cheantar uirbeach le daonra níos mó ná 15,000
- Zón D: An chuid eile den tír.

Sainmhíníodh na criosanna seo chun na critéir maidir le monatóireacht, measúnú agus bainistíocht cháilíochta aeir a chomhlíonadh a bhfuil cur síos orthu sa Treoir maidir le hAer Glan don Eoraip (CAFE) (arna leasú) agus sa Cheathrú Treoir Machnamh. Tá suíomh na forbartha beartaithe suite laistigh de Zón D, a léiríonn ceantair thuaithe atá suite ar shiúl ó ionaid mhóra daonra.

Mar gheall ar nádúr neamhthionsclaíoch na forbartha atá beartaithe agus tréithe ginearálta an chomhshaoil máguaird, measadh nach raibh gá le sampláil cháilíochta an aeir don TMTT seo.

Níl aon astaíochtaí díreacha ag baint le táirgeadh fuinnimh ó thuirbíní gaoithe mar a mbeifeá ag súil leis ó stáisiún chumhachta atá bunaithe ar bhreosla iontaise. Laghdóidh úsáid níos mó fuinnimh trí fheirmeacha gaoithe an spleáchas ar bhreoslaí iontaise, rud a laghdóidh astaíochtaí díobhálacha a d'fhéadfadh a bheith díobhálach do shláinte an duine agus don chomhshaol. I measc roinnt astaíochtaí indíreacha gearrthéarmacha nó sealadacha beaga a bhaineann le tógáil na feirme gaoithe tá astaíochtaí feithiclí agus deannaigh.

Beidh Plean Bainistíochta Tógála agus Comhshaoil (CEMP) i bhfeidhm i rith chéim na tógála (féach Aguisín 4-3 den TMTT) agus áireofar ann bearta um chosc deannaigh. Ina theannta sin, ní iomprófar tuirbíní agus ábhair thógála chuig an láithreán ach ar bhealaí iompair sonraithe. Déanfar cigireacht rialta ar na bóithre bealaigh iompair comhaontaithe atá in aice leis an láithreán le haghaidh glantachta agus glanfar iad de réir mar is gá.

Aeráid

Sa chaibidil seo, sainaithnítear, déantar cur síos agus measúnú ar na héifeachtaí suntasacha díreacha agus indíreacha féideartha ar an aeráid a eascraíonn as tógáil, oibriú agus díchoimisiúnú na Forbartha Beartaithe.

Níl aon astaíochtaí díreacha ag baint le táirgeadh fuinnimh ó thuirbíní gaoithe mar a mbeifeá ag súil leis ó stáisiún chumhachta atá bunaithe ar bhreosla iontaise. Laghdóidh úsáid níos mó fuinnimh trí fheirmeacha gaoithe an spleáchas ar bhreoslaí iontaise, rud a laghdóidh astaíochtaí díobhálacha a d'fhéadfadh a bheith díobhálach do shláinte an duine agus don chomhshaol.

Tá an t-athrú aeráide ar cheann de na saincheistanna domhanda is dúshlánaí atá romhainn inniu agus is é an toradh is mó atá air ná leibhéil mhéadaithe gás ceaptha teasa san atmaisféar. Tagann na gáis ceaptha teasa seo go príomha ó dhó breoslaí iontaise in úsáid fuinnimh. Tá patrúin aeráide athraitheacha nasctha le minicíocht mhéadaithe dálaí aimsire foircneacha amhail stoirmeacha, tuilte agus triomach. Ina theannta sin, is féidir le treochtaí aimsire níos teo brú a chur ar ainmhithe agus ar phlandaí nach féidir leo oiriúnú do thimpeallacht atá ag athrú go mear. Tá sé rithabhachtach bogadh ar shiúl ónár spleáchas ar ghual, ola agus gléasraí cumhachta eile atá á dtiomáint ag breoslaí iontaise chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú agus chun dul i ngleic leis an athrú aeráide.

I mí an Mheithimh 2023, d'eisigh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 'Réamh-mheastacháin Astaíochtaí Gáis Cheaptha Teasa na hÉireann 2022-2040'. Tá dhá chás léirithe ag an GCC agus na réamh-mheastacháin astaíochtaí gás ceaptha teasa seo á n-ullmhú: cás "Le Bearta atá ann Cheana" (WEM) agus cás "Le Bearta Breise" (WAM). Déanann na cásanna seo réamhaisnéis ar astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann ar bhealaí éagsúla. Réamhaisnéisíonn cás an WEM astaíochtaí na hÉireann lena n-áirítear na beartais agus na bearta náisiúnta uile a cuireadh i bhfeidhm faoi dheireadh 2021, an bhliain fardail is déanaí. Tá leibhéil uailmhéine níos airde ag an gcás WAM agus áirítear leis beartais agus bearta rialtais chun astaíochtaí a laghdú, amhail iad siúd atá i bPlean Gníomhaíochta Aeráide na hÉireann 2023 (CAP 23), nach bhfuil curtha i bhfeidhm go fóill. De réir mar a chuirtear beartais agus bearta i bhfeidhm, aistrefar iad isteach i gCás-Staidéar WEM.

Léiríonn na réamh-mheastacháin gur féidir le beartais agus bearta atá curtha i bhfeidhm sa chás WEM laghdú 11% a bhaint amach ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030 i gcomparáid le leibhéal 2018. Meastar go mbainfear laghdú 29% ar astaíochtaí amach thar an tréimhse chéanna i gcás an WAM, lena n-áirítear beartais agus bearta ó CAP23. Tá sé seo i bhfad níos lú ná an gealltanas atá ceangailteach ó thaobh dlí de laghdú 51% a bhaint amach ar astaíochtaí gás ceaptha teasa ó 2021 go 2030, agus astaíochtaí glan-nialasacha a bhaint amach tráth nach déanaí ná 2050. Is é sprioc nua na hÉireann do 2030 faoi Rialachán Comhroinnte Díchill an AE (ESR) ná a hastaíochtaí gás ceaptha teasa a theorannú faoi 42% ar a laghad faoi 2030. Socraíodh an sprioc seo i mí Aibreáin 2023 nuair a leasaíodh an Rialachán maidir le Comhroinnt Astaíochtaí. Chun go mbainfidh Éire a spriocanna aeráide náisiúnta agus idirnáisiúnta amach, beidh gá le cur i bhfeidhm iomlán agus pras ar bhearta CAP23 agus bearta breise a chur i bhfeidhm.

Beidh acmhainn easpórtála de thart ar 198MW ag an bhForbairt atá Beartaithe agus dá bhrí sin cabhróidh sí le spriocanna laghdaithe astaíochtaí náisiúnta agus idirnáisiúnta a bhaint amach. Chomh maith leis sin, cuirfidh sé bonneagar eangaí atá géar-riachtanach ar fáil agus an cumas chun **6,289,220** tonna de dhé-ocsaíd charbóin a fhritháireamh thar a shaolré oibríochta 35 bliain, rud a laghdóidh éifeacht na ngás ceaptha teasa. Féach ar Alt 11.5.2.1.2 den TMTT le haghaidh sonraí faoi ríomhanna fritháireamh carbóin.

Foilsíodh modheolaíocht i mí an Mheithimh 2008 ag eolaithe in Ollscoil Obar Dheathain agus in Institiúid Macauley le tacaíocht ó Stiúrthóireacht Taighde agus Anailise Tuaithe agus Comhshaoil Rialtas na hAlban, an Rannóg Beartais agus Comhordaithe Eolaíochta. Forbraíodh an doiciméad, 'Coigilteas Carbóin ó Fheirmeacha Gaoithe ar Thailte Móna na hAlban a ríomh', chun tionchar fhorbairtí feirmeacha gaoithe ar stoic charbóin na hithreach atá i móin a ríomh. Rinneadh an modheolaíocht seo a scagadh agus a nuashonrú in 2011 bunaithe ar aiseolas ó úsáideoirí na modheolaíochta tosaigh agus ar thaighde breise sa réimse. Scaoileadh an leagan gréasánbhunaithe den áireamhán carbóin, a chuireann in ionad na leaganacha den uirlis atá bunaithe ar Excel, in 2016 agus tá

sé ar fáil faoi láthair mar Leagan 1.7.0 a nuashonraíodh go deireanach in 2022. Cuireann an uirlis modh trédhearcach agus éasca le leanúint ar fáil chun tionchair feirmeacha gaoithe ar dhinimic charbóin tailte móna a mheas agus úsáideadh í chun measúnú a dhéanamh ar éifeachtaí na feirme gaoithe atá beartaithe i dtéarmaí caillteanais agus coigiltis charbóin féideartha, agus baint móna, draenáil agus oibriú na feirme gaoithe á gcur san áireamh. Ríomhann an tsamhail na hastaíochtaí carbóin iomlána a bhaineann leis an bhforbairt feirme gaoithe atá beartaithe, lena n-áirítear monarú na teicneolaíochta tuirbíne, iompar, tógáil na forbartha agus caillteanais carbóin mar gheall ar shuaitheadh portaigh.

Tá aird shuntasach tarraingthe ag an gcothromaíocht carbóin i bhforbairtí feirmeacha gaoithe atá beartaithe i ngnáthóga portaigh le blianta beaga anuas. Nuair a bheartaítear forbairtí amhail feirmeacha gaoithe do limistéir portaigh, beidh tionchair dhíreacha agus cailliúint móna i limistéar lorg na forbartha. D'fhéadfadh tionchair indíreacha a bheith ann freisin i gcás inar gá draenáil a shuiteáil i gceantair áirithe chun tógáil a éascú. Is féidir leis na hoibreacha ligean don mhóin triomú go háitiúil, go díreach nó go hindíreach, rud a cheadaíonn dianscaoileadh iomlán an ábhair orgánaigh stóráilte agus scaoileadh an charbóin stóráilte mar CO₂ dá bharr. Dá bhrí sin, tá sé rithábachtach go sábháilann aon fhorbairt feirme gaoithe i limistéar portaigh níos mó CO₂ ná mar a scaoiltear. Maidir le carbón corpraithe agus gluaiseachtaí iompair gaolmhara gach eilimint choimhdeach eile den Fhorbairt Bheartaithe, baineadh úsáid as Uirlis Charbóin TII chun tionchair na Forbartha Beartaithe a mheas i dtéarmaí caillteanais charbóin féideartha, agus go háirithe astaíochtaí iompair le linn chéim na tógála.

Tar éis thógáil na Forbartha Beartaithe, beidh Éifeacht Dhiúltach Bhuan Do-airithe ar an Aeráid mar thoradh ar astaíochtaí gás ceaptha teasa ó ghléasra agus feithiclí tógála, carbón ionchorpraithe in ábhair thógála, agus cur isteach ar thailte portaigh. Beidh Éifeacht Dhearfach Mheasartha Dhíreach Fadtéarmach ag oibriú na Forbartha Beartaithe ar an aeráid mar thoradh ar laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa.

Torann

Tá coimisiún tugtha do TNEI Services Ltd. chun measúnú a dhéanamh ar na tionchair thorann comhshaoil a d'fhéadfadh a bheith ag an bhForbairt atá Beartaithe.

Rinneadh measúnú torainn chun na héifeachtaí suntasacha torainn a d'fhéadfadh a bheith ann ó chéimeanna tógála agus oibríochta na Forbartha Beartaithe a chinneadh.

Tá leibhéil torainn réamh-mheasta na tógála ag na gabhdóirí íogaire torainn is gaire le linn gach céim den tógáil faoi bhun na luachanna tairisí laistigh de BS 5228 agus dá bhrí sin meastar nach bhfuil siad suntasach. Bhainfí úsáid as gléasra cosúil leis an ngléas a úsáidtear le haghaidh gníomhaíochtaí tógála i ngníomhaíochtaí a bhaineann le díchoimisiúnú agus tharlódh siad sna láithreacha céanna, toisc nach meastar go mbeidh an leibhéal torainn sin le linn chéim an díchoimisiúnaithe níos airde ná le linn chéim na tógála.

Rinneadh suirbhé ar thorann cúlra ag trí shuíomh monatóireachta torainn. Rinneadh anailís ar na sonraí i gcomhar le sonraí luas gaoithe a tomhaiseadh ar an láthair agus díorthaíodh teorainneacha torainn oibríúcháin i gcomhréir le WEDG 2006.

Rinneadh an measúnú ar thorann oibríochtúil i dtí chéim, lena n-áirítear Teorainneacha Iomlána Torainn WEDG (ar teorainneacha iad do thorann ó gach feirm ghaoithe sa cheantar) a shocrú ag na gabhdóirí íogaire torainn is gaire, na héifeachtaí dóchúlacha a thuar (measúnú carnach torainn a dhéanamh nuair is gá) agus Teorainneacha Torainn Láithreáin-Shonracha a shocrú don Fhorbairt atá Beartaithe.

Léiríonn leibhéil torainn oibríochtúil chernach réamh-mheasta, i gcás gabhdóirí íogaire ó thaobh torainn de atá in aice leis an bhForbairt atá Beartaithe, go gcomhlíonadh torann carnach tuirbín gaoithe (a chuireann réamh-mheastacháin torainn ó gach feirm ghaoithe oibríochtúil agus ceadaíthe in

aice láimhe agus an Fhorbairt atá Beartaithe san áireamh) na Teorainneacha Iomlána Torainn WEDG ag gach Suíomh Measúnaithe Torainn.

Tá an Teorainn Torainn Iomlán WEDG infheidhme maidir le gach feirm ghaoithe atá ag feidhmiú, ceadaithe agus beartaithe (faoi phleanáil) sa cheantar, mar sin tá Teorainneacha Torainn Láithreáin-Shonracha díorthaithe freisin chun an torann sonrach ón bhForbairt Beartaithe a rialú. De réir na treorach i nGnáthphlean Forbartha Chontae na nOibrithe (IOA GPG), tá na Teorainneacha Torainn atá Sonrach don Suíomh Sonrach díorthaithe agus aird chuí á tabhairt ar thorann carnach trí chuntas a dhéanamh ar an gcion den Teorainn Iomlán Torainn WEDG a d'fhéadfadh a bheith in úsáid ag forbairtí eile in aice láimhe. Tá na Teorainneacha Torainn atá Sonrach don Láithreán díorthaithe i gcomhréir le Treoirilnte Ginearálta an Ionaid Oibre (IOA).

Rinneadh réamh-mheastacháin maidir le torann tuirbín gaoithe ón bhForbairt atá Beartaithe i gcomhréir le dea-chleachtas ag baint úsáide as tuirbín gaoithe iarrthóra le lanna imeall cúil fiachlach, trastomhas rótair 162m agus airde moil 99m. Léiríonn leibhéil torainn oibriúcháin réamh-mheasta ón bhForbairt atá Beartaithe, i gcás gabhdóirí íogaire ó thaobh torainn de atá in aice leis an bhForbairt atá Beartaithe, go gcomhlíonadh torann tuirbín gaoithe ón bhForbairt atá Beartaithe na Teorainneacha Torainn Láithreáin-Shonracha ag gach Suíomh Measúnaithe Torainn (NAL) agus dá bhrí sin meastar nach bhfuil siad suntasach. Chun na teorainneacha torainn ag dhá ghabhdóir a chomhlíonadh, bheadh gá le bainistíocht mhodhanna do thuirbín amháin le haghaidh luasanna gaoithe agus treoracha gaoithe áirithe bunaithe ar an tuirbín iarrthóra atá á bhreithniú sa mheasúnú seo.

Dá n-úsáidfi Teorainneacha Torainn atá Sonrach don Suíomh, d'áiritheofaí go bhféadfadh an Fhorbairt atá Beartaithe oibriú ag an am céanna le forbairtí feirmeacha gaoithe oibríochtúla eile sa cheantar agus d'áiritheofaí freisin go bhféadfaí ranníocaíocht aonair na Forbartha atá Beartaithe a thomhas agus a fhorfheidhmiú más gá.

Roghnaíodh samhail an tuirbín gaoithe chun measúnú ionadaíoch a dhéanamh ar thionchar an torainn. Má fhaigheann an Fhorbairt atá Beartaithe toiliú, bheadh an rogha deiridh maidir le tuirbín gaoithe faoi réir próiseas tairisceana iomaíoch. Bheadh ar an rogha deiridh tuirbín gaoithe, áfach, na Teorainneacha Torainn atá Sonrach don Láithreán a chuirtear i láthair sa mheasúnú torainn a chomhlíonadh.

Tírdhreach agus Radhairc

Tá an bhéim sa chaibidil seo ar na héifeachtaí suntasacha díreacha agus indíreacha a d'fhéadfadh a bheith ag an bhForbairt Beartaithe ar an tírdhreach agus ar an taitneamhacht amhairc chomh maith le beartas tírdhreacha agus treoir ábhartha. Clúdaíonn sé an modheolaíocht mheasúnaithe, cur síos ar an bhForbairt atá Beartaithe agus ar an tírdhreach atá ann cheana féin, chomh maith le beartas tírdhreacha agus treoir ábhartha. Tá cur síos ann ar bheartas tírdhreacha Chontae Mhaigh Eo agus tagairt shonrach á déanamh do fhuinneamh gaoithe agus do limistéar staidéir an Mheasúnaithe Tionchair Tírdhreacha agus Amhairc (LVIA) ina bhfuil an Láithreán Forbartha Beartaithe suite.

Rinneadh measúnú ar na gabhdóirí íogaire amhairc agus tírdhreacha a bhfuil infheictheacht na Forbartha Beartaithe acu bunaithe ar chuariteanna láithreáin agus ag baint úsáide as uirlisí agus modhanna éagsúla lena n-áirítear táirgeadh fótamontáisi fíoraithe a leanann treoirilnte dea-chleachtais maidir le LVIA (féach Aguisín 14-1 le haghaidh forbhreathnú ar an modheolaíocht a úsáideadh). Baineadh úsáid as uirlisí eile amhail mapáil ZTV agus Measúnú Scagtha Bealaigh chun acmhainneacht agus infheictheacht iarbhir an togra a chinneadh freisin. Níor taifeadadh aon éifeachtaí suntasacha tírdhreacha ná amhairc mar thoradh ar an bhForbairt atá Beartaithe.

Tá an Fhorbairt atá Beartaithe suite laistigh de limistéar atá timpeallaithe ó thuaidh, siar agus soir ó thuaidh ag gnéithe topagrafacha a sholáthraíonn leibhéil shuntasacha scagtha sna treoracha seo. Laghdaíonn suíomh na dtuirbíní atá beartaithe ag áiteanna atá níos ísle ná na gnéithe seo infheictheacht na dtuirbíní go suntasach. Mar thoradh air sin, tá infheictheacht na Forbartha Beartaithe sna treoracha seo teoranta do pháirt-infheictheacht nó gan aon infheictheacht ar bith, seachas ceantair i

ngarchomharsanacht Láithreán na Forbartha Beartaithe atá ar na taobhanna céanna de na cnoic a thimpeallaíonn na tuirbíní beartaithe, cé go bhfuil líon an-teoranta gabhdóirí sna suíomhanna seo. Fuair mapáil ZTV agus suirbhéanna ar an láthair go bhfuil infheictheacht na Forbartha Beartaithe dírithe den chuid is mó ar an deisceart agus ar an oirdheisceart den Láithreán Forbartha Beartaithe, áit a gceadaíonn topagrafaíocht níos cothroime radhairc níos faide. Léiríonn an léarscáil ZTV a chuirtear i láthair i bhFíor 141 an scagadh topagrafach a thuairiscítear anseo.

Tá an limistéar tírdhreacha ina bhfuil an Fhorbairt Bheartaithe suite iargúlta, le líon teoranta gabhdóirí cónaithe agus lonnaíochtaí. Mar thoradh air sin, ní bhíonn formhór na suíomhanna, ina bhfuil gabhdóirí iogaire agus infheictheacht oscailte ar fhorhóir na dtuirbíní sa Fhorbairt atá Beartaithe araon, suite i ngar dá chéile, rud a laghdaíonn fairsinge spásúil agus méid na dtuirbíní ó shuíomhanna iogaire as a bhféadfaí iad a fheiceáil.

Maidir le héifeachtaí tírdhreacha na gcéimeanna tógála agus oibríochta a bhaineann le gabhdóirí tírdhreacha ainmnithe (Limistéir Beartais Tírdhreacha agus Gnéithe Leochaileacha – féach Alt 14.7.3.1.1 agus Alt 14.7.3.1.2), níor measadh aon éifeachtaí suntasacha tírdhreacha a bheith mar thoradh ar an bhForbairt atá Beartaithe agus cinneadh go bhfuil cur leis an bhForbairt atá Beartaithe comhsheasmhach le forbairt inbhuanaithe na gceantar seo agus go mbaintear amach an chothromaíocht atá á lorg idir na beartais atá leagtha amach sa Mheasúnú Tírdhreacha do Chontae Mhaigh Eo. Mar a pléadh níos mine thuas, ní athróidh an Fhorbairt atá Beartaithe aon cheann de na príomhiogaireachtaí sna LPAanna seo go bunúsach, lena n-áirítear aon phríomháis radharcach is inchurtha i leith an chósta nó in áiteanna eile.

Maidir le Gnéithe Leochaileacha, rinneadh measúnú ar dhroimlínte Shliabh Chloch Mhaoil agus Mhá Mhic Eo, agus Abhainn Ghleann Iolra, Abhainn Bhaile an Ghleanna, Abhainn Ghleann Cuilinn, agus Abhainn Eidhneach d’fhonn a chinneadh an mbeadh “cur isteach suntasach ar a charachtar, a sláine nó a haonfhoirmeacht nuair a fhéachtar air ón timpeallacht” (Alt 3.1(b) den Mheasúnú Tírdhreacha do Chontae Mhaigh Eo). As na gnéithe tírdhreacha leochaileacha ainmnithe go léir a ndearnadh measúnú orthu sa chuid seo, lena n-áirítear línte droma agus bruacha abhann, ní mheastar go mbeidh aon éifeachtaí suntasacha tírdhreacha ann. Is toradh é seo ar nádúr iargúlta an Láithreáin Forbartha Beartaithe i gcoitinne, rud a chiallaíonn go bhfuil rochtain teoranta ar cheantair ina mbeidh infheictheacht shuntasach ar an bhForbairt Beartaithe. Chomh maith leis sin, tá na tuirbíní atá beartaithe suite go straitéiseach ag airde níos ísle ná 230m AOD, rud a laghdaíonn a dtionchar go suntasach ar dhroimlínte cóngaracha agus a chruthaíonn scagadh topagrafach suntasach den Fhorbairt atá Beartaithe ó bhruacha na habhann a aithnítear mar chinn a d’fhéadfadh a bheith thíos le héifeachtaí suntasacha tírdhreacha. Tríd is tríd, ní bheidh níos mó ná tionchar beag iarmharach tírdhreacha ag an bhForbairt atá Beartaithe ar charachtar, sláine agus aonfhoirmeacht na ngnéithe tírdhreacha a ndearnadh measúnú orthu sa chuid seo, go háirithe ó bhealaí radharcacha, rud a luaitear mar ábhar inní ar leith i Measúnú Tírdhreacha Chontae Mhaigh Eo.

Maidir le carachtar tírdhreacha, tá luach agus iogaireacht tírdhreacha íseal ag baint leis an Láithreán Forbartha Beartaithe féin i bhfianaise a chumhdaigh talún reatha agus an úsáid talún atá á baint as foraoiseacht plandála tráchtála. Ina theannta sin, tá cuid den láithreán suite laistigh de limistéar atá ainmnithe laistigh de RES Chontae Mhaigh Eo mar limistéar ina bhfuil ‘Leibhéal 2 atá Oscailte lena Bhreithniú’ agus ‘Leibhéal 1 is Fearr (Feirmeacha Móra Gaoithe)’. Tríd is tríd, agus a úsáid reatha agus a hiargúlacht, na gnéithe topagrafacha mórtimpeall an tsuimh, agus an beartas atá sa WES á gcur san áireamh, tá iogaireacht íseal ag tírdhreach shuíomh na Forbartha Beartaithe féin i leith forbairt fuinnimh gaoithe agus ní bheidh aon éifeachtaí suntasacha tírdhreacha mar thoradh ar an bhForbairt Beartaithe (tuilleadh sonraí thuas i Roinn 14.7.3.1).

I dtéarmaí charachtar tírdhreacha níos leithne Limistéar Staidéir LVIA (limistéar staidéir 15km le haghaidh éifeachtaí ar charachtar tírdhreacha – féach Roinn 14.2.1), ní bheidh aon éifeachtaí tírdhreacha ‘Suntasacha’ ná níos airde ann. Beidh éifeachtaí tírdhreacha ‘Measartha’ ag dhá LCU mar thoradh ar an bhForbairt atá Beartaithe. LCU E – Beidh tionchar díreach ag Móinéar Sléibhe Thuaisceart Mhaigh Eo, ina bhfuil formhór na Forbartha Beartaithe suite, ar an tírdhreach mar thoradh ar an bhForbairt Beartaithe. Is LCU mór é seo (thart ar 543km²), agus ní athróidh lorg na Forbartha

Beartaithe ach cuid bheag den limistéar tírdhreacha go hábhartha, agus mar sin tá tionchair tírdhreacha ar struchtúr fisiceach an LCU an-áitiúil. Ina theannta sin, ní bheidh an Fhorbairt atá Beartaithe le feiceáil ón gcuid is mó den LCU seo, agus an infheictheacht teoranta don limistéar áitiúil timpeall ar an bhForbairt atá Beartaithe agus do roinnt limistéar beag siar ó dheas ón Láithreán Forbartha atá Beartaithe. Dá bhrí sin, beidh na héifeachtaí ar charachtar a thírdhreacha ‘Measartha’. Tá sé seo leagtha amach níos mine thuas i Roinn 14.7.3.1.5 agus laistigh d’Aguisín 14-2).

Is é an LCU eile a mbeidh tionchar ‘Measartha’ ar an tírdhreach mar thoradh ar an bhForbairt atá Beartaithe ná LCU D – Ardchlár an Chósta Thuaidh. Is féidir é seo a chur i leith a ghabhdóirí tírdhreacha an-íogaire atá suite ar an gcósta seachas infheictheacht iarbhrí na dtuirbíní atá beartaithe ón LCU foriomlán, atá sách teoranta. Maolaítear go suntasach na héifeachtaí dóchúlra ar an tírdhreach trí scagadh topagrafach agus an fad ón bhForbairt atá Beartaithe. Go háirithe, tugtar faoi deara nach bhfuil aon infheictheacht ó Pháirceanna Céide, an gabhdóir is íogaire san LCU seo.

Tá an Fhorbairt atá Beartaithe suite go páirteach laistigh de LCU F – Imchuach Portaigh Intíre Thuaisceart Mhaigh Eo freisin. Tá éifeacht ‘Neamhshuntasach’ ag an LCU seo mar thoradh ar an bhForbairt atá Beartaithe, i bhfianaise na leibhéil reatha forbartha fuinnimh gaoithe laistigh den LCU seo, agus carachtar agus íogaireacht fhoriomlán na ceantair. Beidh éifeacht ‘Beag’ nó ‘Neamhshuntasach’ ag gach LCU eile i Limistéar Staidéir LVIA a bhfuil tionchar acu ar charachtar tírdhreacha.

Maidir le héifeachtaí carnacha ar an tírdhreach, ní bheidh athrú ar an stádas carnach a chuirtear i leith Móinéar Sléibhe Thuaisceart Mhaigh Eo ach amháin i LCU E – Móinéar Sléibhe Thuaisceart Mhaigh Eo, áit a bhfuil formhór na Forbartha Beartaithe suite, le hathrú ar an stádas ó ‘2. Limistéar Saintréithe Tírdhreacha ina bhfuil tuirbíní gaoithe ó am go chéile agus/nó le feiceáil idir limistéar/limistéir shaintréithe tírdhreacha eile’ go ‘3. Limistéar carachtar tírdhreacha le tuirbíní gaoithe.’ Mar sin féin, tugtar faoi deara go gcuireann an topagrafaíocht mórtimpeall an tsuimh scáth ar na tuirbíní atá beartaithe ó chuid mhór den LCU. Níl aon athrú ar stádas carnach na n-aonad comhtháite ardleibhéil eile atá suite laistigh de Limistéar Staidéir LVIA. Dá bhrí sin, ní mheastar go mbeidh éifeachtaí carnacha suntasacha ar charachtar an tírdhreacha ann.

Chonclúid an mheasúnaithe amhairc gur measadh go mbeadh éifeachtaí amhairc iarmharacha “Measartha” ann ag ceann de na haon déag suíomh radhairc. Rinneadh measúnú ar na pointí radhairc eile go léir mar a bheadh tionchar amhairc iarmharach beag (8) agus neamhshuntasach (2) mar thoradh orthu. Ina theannta sin, léiríodh go bhfuil srian mór ar an bhféidearthacht go mbeadh radharc iarbhrí ann de bharr shuíomh straitéiseach na Forbartha Beartaithe i ndiallaid idir beanna, chomh maith le foraoiseacht tráchtála agus talamh talmhaíochta fásra soir ó dheas. Mar a léirítear sa leabhrán Fótamontáise (Imleabhar 2) agus sna táblaí measúnaithe fótamontáise (Aguisín 14-3), roghnaíodh suíomhanna, spásáil agus airde na dtuirbíní atá beartaithe go cuí don Láithreán Forbartha Beartaithe, agus cloíonn dearadh na Forbartha Beartaithe leis an treoir maidir le feirmeacha gaoithe a shuíomh i gCineálacha Tírdhreacha Móinte Sléibhe, mar a leagtar amach sna WEDGanna (DoEHLG, 2006), & Dréacht-WEDGanna (DoPHLG, 2019). Ina theannta sin, is iad formhór na gceantar ina bhfuil na tuirbíní beartaithe le feiceáil na suíomhanna is lú íogaire laistigh de Limistéar Staidéir LVIA, agus ina bhfuil líon mór feirmeacha gaoithe ceadaithe agus atá ann cheana féin le feiceáil. Go háirithe, tugtar faoi deara nach gcuireann an Fhorbairt atá Beartaithe bac ar radhairc tírdhreacha ar chósta Thuaisceart Mhaigh Eo agus nach ndéanann sí difear suntasach ar an taitneamhacht radharcach a bhaineann leis an gcósta.

Rinneadh measúnú ar 7 mbealach radharcach ainmnithe agus radharcanna an-radhairc, mar aon le roinnt gabhdóirí amhairc íogaire eile, mar chuid den mheasúnú amhairc seo. Ní bhfuarthas aon éifeachtaí suntasacha ag gabhdóirí amhairc i limistéar staidéir LVIA. Pointe Amhairc 3 – Measadh go raibh éifeacht amhairc iarmharach ‘Measartha’ ag Ceann Dhún Pádraig, ar gabhdóir amhairc an-íogair é mar thoradh ar a tóir mar cheann scribe turasóireachta, agus mar phointe faire OSi. Ón suíomh seo, is féidir formhór na dtuirbíní atá beartaithe a fheiceáil, ach i bhfianaise an achair thart ar 11 km idir na tuirbíní agus an radharcphointe, ní bhíonn siad ach ina n-áit chothrománach laistigh den chuid is lú radharcra den radharc agus feictear iad mar eilimintí beaga sa chúlra. Baineann an toradh ‘Measartha’

anseo go príomha le híogaireacht na ngabhdóirí a léirítear leis an dearcadh. Measadh nach raibh ach éifeacht amhairc ‘Beag’ ag baint le gach bealach radharcach eile.

I dtéarmaí gabhdóirí amhairc íogaire eile, amhail cinn scríbe áineasa agus turasóireachta, lonnaíochtaí, agus bealaí iompair, fuarthas amach go raibh na héifeachtaí amhairc ‘Beag’ nó ‘Neamhshuntasach’ i gcás fhormhór díobh seo. Measadh go raibh éifeacht amhairc ‘Measartha’ ag Ceann Dhún Pádraig, atá aitheanta mar cheann scríbe turasóireachta freisin, mar a pléadh thuas.

Beidh tionchar amhairc iarmharach ‘Measartha’ ag an mbealach siúil Thiar, a théann tríd an Láithreán Forbartha Beartaithe féin, lena n-áirítear roinnt éifeachtaí carnacha mar thoradh ar fhorbairtí beartaithe an tSeascainn Theas agus forbairtí ceadaithe ABO an tSeascainn, agus an Fhorbairt Beartaithe. Beidh athrú suntasach ar charachtar na coda den bhealach siúil a théann tríd an Láithreán Forbartha Beartaithe. Tríd is tríd, áfach, agus fad foriomlán an bhealaigh agus an chuid bheag ina bhfuil na tuirbíní beartaithe suite á gcur san áireamh, ní bheidh aon éifeachtaí suntasacha amhairc ag an bhForbairt Bheartaithe ar an mbealach seo.

Maidir le taitneamhacht amhairc chónaithe, cuirtear béim ar an bhfíric go bhfuil na tuirbíní atá beartaithe suite níos mó ná dhá oiread an achair chúltaca riachtanach ón maoin chónaithe is gaire, agus go maolaíonn scagadh topagrafach aon éifeachtaí ar thaitneamhacht amhairc chónaithe freisin. Ní mheastar go bhfuil aon éifeachtaí suntasacha ann i ndáil le taitneamhachtaí amhairc cónaithe mar thoradh ar an bhForbairt atá Beartaithe.

Is dócha go mbeidh tionchar amhairc carnach ann i bhfianaise chur leis an bhForbairt Bheartaithe laistigh de limistéar tírdhreacha ina bhfuil roinnt feirmeacha gaoithe eile suite. Beidh na tuirbíní atá beartaithe le feiceáil san radharc céanna le feirmeacha gaoithe eile atá in aice láimhe, agus claonfar an radharc carnach i dtreo radharcanna ar na tuirbíní atá beartaithe i Seascann Theas i gcomhar le tuirbíní eile, seachas radharcanna seicheamhacha feadh na mbealaí (cé go bhfuil siad seo le feiceáil feadh an R315, mar atá mionsonraithe thuas). Méadaíonn cur leis an bhForbairt Bheartaithe dlús na dtuirbíní atá le feiceáil laistigh de na radhairc chomhcheangailte tipiciúla seo, cé go bhfeictear an Fhorbairt Bheartaithe i gcoitinne mar ghné chúlra i bhfad níos lú ná na feirmeacha gaoithe níos gaire atá le feiceáil ón deisceart agus ón oirdheisceart. Is ábhartha go bhfuil an topagrafaíocht timpeall ar an Láithreán Forbartha Beartaithe ar scála mór, rud a mhéadaíonn cumas an tírdhreacha ina bhfeictear na tuirbíní an fhorbairt a ionsú, rud a mhaolaíonn na héifeachtaí carnacha amhairc breise. I gcás an chineáil charachtair tírdhreacha ina bhfuil na tuirbíní beartaithe suite, Móinteán Sléibhe, is é carachtar an tírdhreacha mar thírdhreach fairsing, leathan ná glacadh le héifeachtaí carnacha, bíodh feirmeacha gaoithe le feiceáil mar eilimintí ar leithligh, ina seasamh i gcoibhneas le daoine eile, nó mar aonaid chomhchoiteanna comhdhéanta de dhá fhorbairt nó níos mó (féach Roinn 14.4.3). Is amhlaidh atá i gcás na dtuirbíní atá beartaithe nuair a fhéachtar orthu ó threonna áirithe (soir ó dheas agus soir).

Léiríonn ZTV Comparáideach Carnach (Fíor 14-17 thuas) nár mhéadaigh an infheictheacht charnach bhreise thar infheictheacht na dtuirbíní atá beartaithe, atá ann cheana féin agus atá ceadaithe laistigh de Limistéar Staidéir LVIA ach i líon beag ceantar mar gheall ar chur leis an bhForbairt atá Beartaithe. Tá gabhdóirí amhairc teoranta sna ceantair bhreise a léirítear ar an léarscáil ZTV Chomparáideach Carnach, seachas an stráice cósta timpeall ar Cheann Dhún Pádraig agus rinneadh measúnú ar na héifeachtaí amhairc ar an suíomh seo (féach VP3) thuas agus aird tugtha ar thionchair charnacha agus ní bhfuarthas aon éifeachtaí Suntasach. Dá bhrí sin, meastar nach mbeidh tionchar suntasach ag an bhForbairt atá Beartaithe ar mhéid na hinfeictheachta carnaí laistigh de Limistéar Staidéir LVIA.

Is carachtar mór tírdhreacha an cheantair ina bhfuil an Láithreán Forbartha Beartaithe suite, ina bhfuil radhairc oscailte, fairsinge, agus cuidíonn siad seo le ligean don tírdhreach freastal ar líon mór tuirbíní, rud a bhfuil cur síos mionsonraithe air i measúnú amhairc mionsonraithe atá leagtha amach thuas (Roinn 14.7.3.4) agus sna táblaí measúnaithe fótamontáise atá in Aguisín 14-3.

Mar fhocal scoir, is tionscadal atá deartha go cuí agus ar scála oiriúnach é an Fhorbairt atá Beartaithe, agus meastar nach mbeidh na héifeachtaí tírdhreacha agus amhairc a d'fhéadfadh a bheith suntasach.

Seandálaíocht agus Oidhreacht Chultúrtha

D'ullmhaigh Tobar Archaeological Services Ltd. an chaibidil faoin Oidhreacht Chultúrtha. Cuirtear i láthair ann torthaí measúnaithe tionchair seandálaíochta, ailtireachta agus oidhreacht cultúrtha na Forbartha Beartaithe. Bhí an measúnú bunaithe ar thaighde deisce, suirbhéanna allamuigh, mapáil bunaithe ar GIS, ZTV agus chuidigh iomhánna sreinge fótagrafacha ó shócmhainní áirithe leis freisin. Rinneadh scrúdú mionsonraithe ar na sonraí bonnlíne atá ar fáil chomh maith le cigireacht chuimsitheach ar an suíomh. Bhí suirbhé siúil ar an Láithreán Forbartha Beartaithe agus ar aon bhonneagar beartaithe ann agus suirbhé gaothscátha ar an mbealach cáblaí leictreacha faoi thalamh atá beartaithe agus ar an TDR atá beartaithe san áireamh sa dara ceann.

Níl aon sócmhainní oidhreacht cultúrtha taifeadta, lena n-áirítear LOD EOCNA nó iad siúd atá ar liosta sealadach, Séadchomharthaí Náisiúnta, séadchomharthaí taifeadta, Struchtúir Chosanta ná láithreáin NIAH suite laistigh den láithreán Forbartha Beartaithe agus ní bheidh aon tionchar díreach orthu. I gcás ina bhfuil tionchair fhéideartha aitheanta, amhail tionchair fhéideartha faoin dromchla, cuirfear bearta maolaithe iomchuí i bhfeidhm go hiomlán chun aon tionchair den sórt sin a íoslaghdú. Áirítear leis an maolú tástáil seandálaíochta réamhforbartha ar bhonneagar na feirme gaoithe atá beartaithe (bunanna tuirbín, seastáin chrua, comhdhúile, bóithre nua, srl.) a luaite a bheidh an fhoraoiseacht leagtha go hiomlán, agus monatóireacht seandálaíochta ar oibreacha talún le linn chéim thógála an tionscadail. Bunófar criosanna maolánacha freisin timpeall ar ghnéithe a bhfuil fiúntas oidhreacht cultúrtha áitiúil iontu laistigh de theorainn na Forbartha Beartaithe.

Cuireadh san áireamh éifeachtaí indíreacha féideartha ar shuíomh aon Láithreán Oidhreacht Domhanda EOCNA agus iad siúd atá ar Liosta Sealadach laistigh de 20km, Séadchomharthaí Náisiúnta laistigh de 10km, séadchomharthaí taifeadta laistigh de 5km agus struchtúir RPS/NIAH laistigh de 5km d'fhonn measúnú a dhéanamh ar na héifeachtaí féideartha ar an suíomh sa tírdhreach níos leithne. Níl aon LOD EOCNA ná iad siúd atá ar Liosta Sealadach suite laistigh de 20km ón tuirbín atá beartaithe is gaire.

Rinneadh measúnú ar gach sócmhainn oidhreacht cultúrtha laistigh de 100m ó cheachtar taobh den bhealach cáblaithe leictreach faoi thalamh atá beartaithe chun a thionchar féideartha a fheiceáil orthu. Níor aithníodh aon tionchair dhíreacha ar an acmhainn oidhreacht seandálaíochta, ailtireachta ná cultúrtha atá taifeadta mar thoradh ar an mbealach nasctha leis an ngreille. Cuirfear bearta maolaithe i bhfeidhm nuair is iomchuí agus áireofar leo monatóireacht seandálaíochta ar oibreacha talún laistigh den Chrios Fógra timpeall ar shéadchomharthaí taifeadta.

Rinneadh measúnú ar na héifeachtaí carnacha féideartha freisin agus iarratais phleanála eile atá ann cheana féin agus feirmeacha gaoithe oibríochtúla agus beartaithe laistigh de 20km á gcur san áireamh. Cé go bhfuil roinnt éifeachtaí carnacha amhaire féideartha ar shuíomh níos leithne na sócmhainní oidhreacht cultúrtha indéanta nuair a chuirtear san áireamh iad i dteannta na bhfeirmeacha gaoithe oibríochtúla agus na bhfeirmeacha gaoithe atá beartaithe, níor aithníodh aon tionchair carnacha suntasacha agus ní tharlóidh aon éifeachtaí carnacha ar shuíomh láithreach na sócmhainní oidhreacht cultúrtha.

Sócmhainní Ábhartha

Trácht agus Iompar

Rinneadh measúnú ar na héifeachtaí tráchta i gcás Fhorbairt Feirme Gaoithe Ghleann Odhra atá beartaithe. Tá 22 tuirbín gaoithe sa Fhorbairt atá Beartaithe agus tá sí suite thart ar 6km siar ó dheas ó Bhaile an Chaistil agus 19km ó thuaidh ó Chrois Mhaoilíona. Is féidir rochtain a fháil ar bhealach isteach láithreán na Forbartha Beartaithe ó bhóthar áitiúil gan ainm atá suite thart ar 6 km siar ó Bhóthar Réigiúnach R314.

Breithníonn an measúnú na tionchair dhóchúla a eascraíonn as an bhForbairt atá Beartaithe le linn na gcéimeanna tógála, oibríochta agus díchoimisiúnaithe. Pléitear an tionchar a bheadh ag an trácht a ghineann an Fhorbairt Bheartaithe ar an ngréasán bóithre áitiúil, chomh maith le measúnú ar gheoiméadracht an bhealaigh i ndáil le freastal ar na feithiclí de mhéid neamhghnách a bheadh ag teastáil chun an gléasra tuirbín a sheachadadh chuig an láthair.

Bealach Trácht & Limistéar Staidéir

Tosaíonn an bealach seachadta chuig an láthair do na hualaí de mhéid neamhghnách a theastaíonn chun comhpháirteanna na tuirbíne a iompar chuig an láthair (lanna, túir agus naoisilí) ag Calafort na Gaillimhe agus ina dhiaidh sin bealach trí Chathair na Gaillimhe lena n-áirítear Bóthar Mhuine Mheá, Ascaill Uí Chonghaile agus Bóthar Thuama. Ansin casann an bealach ar dheis isteach ar an N6 ag dul soir amach as an gcathair go dtí Timpeallán Chúil Aodha. Ón bpointe seo, téann an bealach ó thuaidh ar an M17 go Tuaim ag seachaint an bhaile trí Sheachbhóthar Thuama. Ansin, téann an bealach ó thuaidh ar an N17 trí shráidbhailte Bhaile an Mhuilinn, Bhaile an Daighin, Chnoc an Dúin agus Cill Chaoile sula dtéann sé siar ar an N5 ag Baile Shéarlais i dtreo shráidbhaile Bhaile Bhearaigh. Leanann an bealach ó thuaidh trí Bhéal Easa go Béal an Átha, áit a dtéann sé siar ar an N59 trí Chrois Mhaoilíona.

Ó Chrois Mhaoilíona leanann an bealach siar ar an N59 go dtí an lúb gear atá suite ag Béal Átha Chomhraic. Ag an suíomh seo, tá sé beartaithe an seachbhóthar atá ann cheana féin a úsáid atá tógtha chun críche seachadta tuirbíní i mbaile fearainn Mhoing an Iarainn. Leanann an bealach siar ansin ar an N59 ag dul trí lúba ag Baile Mhunailí sula leanann sé ar aghaidh i dtreo an iarthuaiscirt ar an R313 ag Beannchar-Iorras.

Leanann an bealach ar aghaidh ar an R313 sula gcasann sé ar dheis ag acomhal tosaíochta isteach ar an L1204 in aice le hAth an Bhaile. Ón áit seo, téann an bealach ó thuaidh ar an L1204 sula gcasann sé ar dheis ag an acomhal tosaíochta leis an R314. Ansin, téann an bealach soir ar an R314 sula gcasann sé ar dheis isteach ar bhóthar nua ag suíomh atá thart ar 0.6km siar ó thuaidh ó Bhaile an Chaisil. Ansin nascann an bóthar ceangail nua le bóthar áitiúil Bhaile Glas. Ansin, téann an bealach siar ar an mbóthar gan ainm i mBaile Glas sula dtéann sé i dtreo an iardheisceart ag acomhal-Y chun rochtain a fháil ar an suíomh Forbartha Beartaithe.

Féadfaidh an bealach/na bealaí seachadta do thrácht tógála ginearálta, lena n-áirítear foireann an láithreáin agus feithiclí earraí troma (HGVanna), a bheith éagsúil ag brath ar shuíomh na soláthraithe a úsáidtear le haghaidh coincreíte agus ábhar eile a theastaíonn chun an Fhorbairt Bheartaithe a thógáil. Bunaithe ar shuíomh na soláthraithe i gcomharsanacht na Forbartha Beartaithe, meastar go bhféadfadh trácht coincreíte agus trácht tógála ginearálta taisteal i dtreo an tsuimh tríd an R314 soir agus siar, nó an R315 soir, agus go nascann na bóithre seo ansin leis an ngréasán bóithre náisiúnta tríd an N59.

Cineálacha feithiclí agus geoiméadracht líonra

Beidh na cineálacha feithiclí a bheidh ag teastáil chun an líonra áitiúil a thrasnú suas le 92.7 méadar ar fhad agus beidh lann 81.0 méadar ar fhad acu. In áiteanna ina bhfuil srian ar an ngeoiméadracht (an chuid is mó den TDR ó Bhéal Easa agus Baile an Átha, go dtí an rochtain ar an suíomh ón R314) moltar lann an tuirbín a ardú go hingearach ag baint úsáide as oiriúntóir lann speisialaithe.

Rinneadh measúnú ar riachtanais gheoiméadracha na bhfeithiclí seachadta ar na bealaí seachadta. Tá aird tarraingthe ar na suíomhanna inar bunaíodh nach bhfreastalóidh geoiméadracht an bhóthair atá ann cheana ar na feithiclí uile a bhaineann leis an bhforbairt atá beartaithe, agus aithnítear méid na n-oibreacha feabhsúcháin. Chomh maith leis an measúnú a cuireadh i láthair, moltar don chuideachta iompair triail tirim a dhéanamh chun an t-imríteach ingearach agus cothrománach ar an mbealach iompair a sheiceáil roimh an tógáil.

Tionchar tráchta ar an líonra áitiúil

Maidir le sreabhadh tráchta laethúla, meastar go mbeidh tionchar tráchta na forbartha ar na bealaí seachadta mar seo a leanas:

- Ar an 22 lá a ndéanfar na bunsraitheanna coinchréite a dhoirteadh, beidh méadú ar leibhéil tráchta idir +17.0% ar an N59 idir Baile Mhunaidhle agus Béal an Átha, agus +9.2% ar an N59 díreach siar ó Bhaile Mhunaidhle mar thoradh ar thrácht tógála. Ar an R314 díreach ó thuaidh de Bhaile an Chaistil, táthar ag tuar go méadóidh sreabhadh tráchta 30.1%. Agus tú ag taisteal i dtreo an tsuímh ar Bhóthar Chill Ardubh, mar gheall ar an méid tráchta cúlra íseal, táthar ag tuar go méadóidh an méid tráchta faoi 6. Mar thoradh ar an 440 pcus breise a bheidh ag taisteal ar an ngréasán na laethanta seo, táthar ag tuar go mbeidh tionchar diúltach beag sealadach ar thrácht ginearálta a úsáideann an gréasán bóithre máguaird.
- Le linn na 299 lá atá fágtha le haghaidh ullmhúcháin an tsuímh agus na n-oibreacha talún nuair a dhéanfar seachadtaí chuig an suíomh, beidh an tionchar ar an ngréasán bóithre máguaird diúltach agus beidh sé idir 6.5% ar an N59 idir Baile Mhunaidhle agus Béal an Átha agus +3.5% díreach siar ó Bhaile Mhunaidhle. Ar an R314 díreach ó thuaidh de Bhaile an Chaistil, táthar ag tuar go méadóidh sreabhadh tráchta 11.5%. Ag taisteal i dtreo an tsuímh ar Bhóthar Chill Ardubh, táthar ag tuar go méadóidh líon na tráchta faoi 171.7%. Mar thoradh ar an 121 pcus breise a bheidh ag taisteal ar an ngréasán na laethanta seo, táthar ag tuar go mbeidh tionchar diúltach beag sealadach ar thrácht ginearálta a úsáideann an gréasán bóithre máguaird.
- Le linn na 40 oíche nuair a sheachadtar na codanna éagsúla den ghléasra tuirbín gaoithe chuig an láthair ag baint úsáide as feithiclí throma altacha sínte, beidh tionchar measartha ag an trácht breise ar na laethanta seo mar gheall ar mhéid na bhfeithiclí atá i gceist, rud a fhágann go méadófar an méid tráchta idir +1.2% ar an N17 idir Tuaim agus Clár Chlainne Mhuiris go +2.0% ar an N58 idir Baile Uí Leathan agus Béal Easa, go +5.4% ar an N59 idir Crois Mhaoilíona agus Baingear. Ar an R314 díreach ó thuaidh de Bhaile an Chaistil, táthar ag tuar go méadóidh sreabhadh tráchta 9.6%.
- Glactar leis sa mheasúnú go seachadfar comhpháirteanna móra na tuirbíní i rith uaireanta an lae agus léiríonn sé an cás is coimeádaí. Laghdófar an éifeacht dhíreach ó mheasartha go beag má dhéantar an gléasra mór a sheachadadh le linn uaireanta na hoíche, mar atá beartaithe. Ós rud é gur gnách sa tionscal na seachadtaí seo a dhéanamh le linn uaireanta na hoíche, beidh na tionchair a bheidh ag trácht atá ann cheana féin ar an ngréasán bóithre áitiúil diúltach, sealadach (os cionn 20 oíche) agus beag.
- Le linn na 22 lá de chéim thógála an tuirbín nuair a sheachadtar ábhair ghinearálta chuig an láithreán, mar thoradh ar na 55 PCU breise ar an ngréasán bóithre, méadófar líon na tráchta idir +0.5% ar an N17 idir Tuaim agus Clár Chlainne Mhuiris go +0.8% ar an N58 idir Baile Uí Leathan agus Béal Easa, agus +2.1% ar an N59 idir Crois Mhaoilíona agus Baingear. Ar an R314 díreach ó thuaidh de Bhaile an Chaistil, táthar ag tuar go méadóidh sreabhadh tráchta 3.8% agus 56.2% ar Bhóthar áitiúil Chill Ardubh. Beidh an éifeacht le linn na tréimhse seo sealadach agus dofheicthe.
- As na naisc uile a ndearnadh measúnú orthu ar an mbealach seachadta, cinneadh go bhfuiltear ag tuar go n-oibreoidh an N58 idir Baile Uí Leathan agus Béal Easa thar acmhainn an naisc (141%) faoin mbliain 2028 sa chás nach ndéanfar tada. Táthar ag tuar, le linn thógáil na Forbartha Beartaithe, go dtarlóidh an tionchar is suntasaí le linn na 40 lá a sheachadfar na hualaí tuirbín neamhghnácha chuig an láthair, nuair a táthar ag tuar go n-ardóidh sé seo go 144%. Don chuid is mó den chéim tógála, ní bheidh aon tionchar ar an nasc seo mar go bhfoinseofar coinchréit agus ábhar tógála ginearálta níos gaire don suíomh. Cé gur léirigh an measúnú go mbeidh an chuid seo den N58 ag feidhmiú thar a acmhainn faoin mbliain 2028, beidh tionchar diúltach, beag agus sealadach ag an trácht tógála a ghineann an Fhorbairt Bheartaithe.
- • Cinneadh go mbeidh an acomhal idir an R314 agus Bóthar Chill Dhuibh ag feidhmiú laistigh d'acmhainn gach lá le linn na tréimhse tógála.

Nuair a bheidh an tsaoráid ag feidhmiú, ní bheidh mórán tionchair ag an bhfoireann cothabhála ar an trácht.

Teileachumarsáid agus Eitlíocht

Costúil le gach struchtúr mór, tá an cumas ag tuirbíní gaoithe cur isteach ar chomharthaí craolta, trí ghníomhú mar bhac fisiceach nó trí scaipeadh áirithe a chur faoi deara ar naisc micreathonnta. Baineann an éifeacht is suntasaí ar leibhéal baile le héifeacht fhéideartha caochadh de bharr an rótair atá ag gluaiseacht, rud a théann i bhfeidhm ar chomharthaí raidió, mar shampla. Tarlaíonn an éifeacht fhéideartha is suntasaí san áit a bhfuil an fheirm ghaoithe díreach i líne le cosán raidió an tarchuradóra.

Ní bheidh aon tionchar suntasach ag an bhforbairt atá beartaithe ar Theileachumarsáid ná ar Eitlíocht a luaithe a chuirfear na bearta maolaithe, atá leagtha amach i gCaibidil 15 den TMTT seo, i bhfeidhm. Le linn forbairt aon tionscadail mhóir a bhfuil an cumas aige tionchar a imirt ar theileachumarsáid nó ar eitlíocht, tá an Forbróir freagrach as dul i mbun oibre leis na hOibreoirí Teileachumarsáide ábhartha go léir agus leis na hÚdaráis Eitlíochta ábhartha lena chinntiú nach gcuirfidh an togra isteach ar chomharthaí teilifíse ná raidió trí ghníomhú mar bhac fisiceach. I gcás aon tionchair fhéideartha, tá Forbróir gach tionscadail aonair freagrach as a chinntiú go bhfuil na bearta maolaitheacha riachtanacha i bhfeidhm.

Mar achoimre, ní bheidh aon tionchar suntasach ar theileachumarsáid ná ar eitlíocht mar thoradh ar an bhforbairt atá beartaithe.

Leochaileacht an Tionscadail i leith Mórthionóiscí agus Tubaistí Nádúrtha

Déantar cur síos sa chuid seo den Tuarascáil Measúnaithe Tionchair Timpeallachta (TMTT) ar na héifeachtaí suntasacha is dócha a bheidh ar an gcomhshaol a eascraíonn as leochaileacht na Forbartha Beartaithe mar atá mionsonraithe i gCaibidil 4 maidir le rioscaí timpistí móra agus/nó tubaistí nádúrtha.

Is guaiseacha iad timpistí móra nó tubaistí nádúrtha a bhfuil an cumas acu difear a dhéanamh don Fhorbairt atá Beartaithe agus dá bharr sin tionchair fhéideartha a bheith acu ar an gcomhshaol. Áirítear leis seo timpistí le linn tógála agus oibríochta de bharr teip oibríochta agus/nó guaiseacha nádúrtha. Cuirtear san áireamh sa mheasúnú ar riosca timpistí móra agus/nó tubaistí na fachtóirí uile atá sainmhínithe sa Treoir maidir le Tionchar Timpeallachta (MTT) a breithníodh san TMTT seo, i.e., daonra agus sláinte an duine, bithéagsúlacht, talamh, ithir (cobhsaíocht móna), uisce, aer agus aeráid agus sócmhainní ábhartha, oidhreacht chultúrtha agus an tírdhreach.

Tá staidéar deisce curtha i gcrích chun an timpeallacht bhonnline a bhunú a bhfuil an measúnú riosca atá beartaithe á dhéanamh ina leith. Beidh tionchar aige seo ar an dóchúlacht agus ar thionchar timpiste mhóir nó tubaiste nádúrtha araon. Tá comhthéacs áitiúil agus réigiúnach bunaithe sula ndéantar an measúnú riosca chun tuiscint a fhorbairt ar leochaileacht agus athléimneacht na ceantair i gcásanna éigeandála.

Tá tuilleadh sonraí faoin timpeallacht bhonnline ar fáil i Roinn 16.3 den TMTT seo,

Aithníodh an cás leis an scór riosca is airde i dtéarmaí tharla timpiste mhór agus/nó tubaiste mar ‘Éilliú’ shuíomh na Forbartha Beartaithe agus riosca ‘Timpiste Tionsclaíoch - Dóiteán/Pléascadh Gáis’ le linn na gcéimeanna tógála, oibríochta agus díchoimisiúnaithe.

Dearadh agus tógadh an Fhorbairt atá Beartaithe i gcomhréir leis na bearta dea-chleachtais atá leagtha amach san TMTT seo agus, dá bhrí sin, tá maolú i gcoinne riosca timpistí móra agus/nó tubaistí leabaithe tríd an dearadh.

Meastar go bhfuil an riosca go dtarlóidh timpiste mhór agus/nó tubaiste le linn thógáil na Forbartha Beartaithe ‘iseal’ i gcomhréir leis an *‘Treoir maidir le Measúnú Riosca i mBainistíocht Éigeandála Mór’* (DoEHLG, 2010).

Idirghníomhaíochtaí Éifeachtaí

Sainaithnítear i gCaibidlí 5 go 15 den TMTT seo na héifeachtaí suntasacha comhshaoil a d'fhéadfadh tarlú i dtéarmaí Daonra agus Sláinte an Duine, Bithéagsúlachta, Éaneolaíochta, Talún, Ithreacha agus Geolaíochta, Hidreolaíochta agus Hidrigeolaíochta, Cáilíochta Aeir, Aeráide, Torainn, Tírdhreacha agus Amhairc, Oidhreachta Cultúrtha agus Sócmhainní Ábhartha, mar thoradh ar an bhforbairt atá beartaithe. Tá gach ceann de na héifeachtaí suntasacha féideartha a bhaineann leis an bhforbairt atá beartaithe agus na bearta atá beartaithe chun iad a mhaolú leagtha amach sa phríomh-TMTT. Mar sin féin, i gcás aon fhorbartha a bhféadfadh éifeachtaí suntasacha comhshaoil a bheith aici, tá an cumas ann freisin go n-idirghníomhóidh na héifeachtaí suntasacha féideartha seo. Féadfaidh toradh na n-éifeachtaí idirghníomhacha méid na n-éifeachtaí a dhéanamh níos measa nó a mhaolú nó éifeacht neodrach a bheith acu. Cuirtear mairtís i láthair i gCaibidil 17 den TMTT chun idirghníomhaíochtaí idir na gnéithe éagsúla den chomhshaol atá pléite cheana féin san TMTT a aithint. Leagann an mairtís béim ar tharla an tionchar dearfach nó diúltach féideartha le linn chéimeanna tógála agus oibríochta an fhorbartha atá beartaithe. I gcás inar aithníodh aon tionchair idirghníomhacha féideartha, cuirtear maolú iomchuí san áireamh sna hailt ábhartha (Caibidlí 5–15) den TMTT.